

EL MIRALL

Núm. 167

3 EUR

Dossier
*100 anys
del Foment
del Turisme*

• • •

Llibres

*Alan Lomax i
el seu «Mallorca
Notebook»*

Llibres per gaudir

• • •

Cinefàgia

*La tornada
del cine polític*

• • •

Itineraris

*La possessió
de Galatzó*

• • •

Fotografia

*La mirada de...
Pep Torró*

VISIT PETRA

(MALLORCA)

BIRTHPLACE OF FRAY JUNIPERO SERRA
THE FOUNDER OF CALIFORNIA

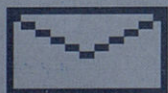
VISIT PETRA

(MALLORCA)

BIRTHPLACE OF FRAY JUNIPERO SERRA

Nòmina *Viva*

La nòmina que va amb tu

Amb servei
d'avís
via SMS

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

EDITORIAL

UN ANIVERSARI PER CELEBRAR

4

DOSSIER

100 ANYS DEL FOMENT DEL TURISME

5

MISCEL·LÀNIA

JAUME LLADÓ.

22

FOTOGRAFIA

PEP TORRÓ.

24

LLIBRES

BIEL MESQUIDA. LLIBRES PER GAUDIR

27

NOTES LITERÀRIES

LLORENÇ VICH SANCHO. ALAN LOMAX I EL SEU «MALLORCA NOTEBOOK»

30

DISCOIDES

RAFEL M. CREUS

34

ITINERARIS

GASPAR VALERO. LA POSSESSIÓ DE GALATZÓ

36

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. LA TORNADA DEL CINE POLITIC

40

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL

Març de 2006 · Núm. 167

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ Pare Bartomeu Pou, 31, baixos
07003 Palma

Adreça electrònica:

<http://www.ocbweb.org>
elmirall@ocbweb.org

President:

Jaume Lladó

Director:

Josep Melià

Cap de redacció:

Pere Bueno

Consell editorial:

Jaume Lladó

Josep Melià

Mateu Morro

Pere Bueno

Pere Marí

Publicitat:

Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:

Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85

Apartat de correus 179

07080 Palma

Delegació a Barcelona:

Omnium Cultural

C/ Diputació, 276 pral.

08009 Barcelona

Delegació a València:

Acció Cultural del País Valencià

C/ de Moratín, 15

46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels autors.

Disseny

Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició

Ecogràfic

Impressió

Xisco Arts Gràfiques

C/ del Baix Riera, 1-A, Palma

Tel. 971 475754

Dipòsit legal

PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510724103X

Un aniversari per celebrar

Editorial

Que el Foment del Turisme hagi complit 100 anys no és un fet que en la història balear pugui passar desapercebut. Massa sovint ens omplim la boca amb la societat civil i amb la necessitat de potenciar-la, per tot seguit no prestar l'atenció deguda a entitats amb una llarga trajectòria i que formen el bessó de l'estructuració de la col·lectivitat més enllà dels poders públics.

S'ha dit moltes vegades que els fundadors del Foment del Turisme varen ser uns visionaris, persones que provenien de professions liberals i de la cultura i que varen considerar que el futur de les Balears i, sobretot, de Mallorca passava per la que varen anomenar indústria de visitants. D'uns decennis ençà és fàcil parlar del turisme com un dels grans sectors econòmics; aleshores, a principis del segle XX, en una economia absolutament fonamentada en el sector primari i en un món on viatjar era un acte reservat a minories estrambòtiques, tenir aquesta visió de futur demostra la capacitat d'anàlisi d'aquestes minories il·lustrades nostrades. El Foment, al llarg del temps, ha tingut un paper important de catalitzador i d'impulsor del turisme. Podríem dir que el Foment ha aconseguit el seu objectiu, ja que les Balears avui es dediquen en gran manera a la indústria dels visitants. Acomplir l'objectiu, el Foment esdevé inútil?

Lògicament, pensam que, a partir de la consolidació del fenomen turístic a les Balears i, sobretot, a partir de la recuperació de l'autogovern amb una Conselleria dedicada íntegrament a la qüestió i de la creació de la Federació Hotelera, és obvi que el Foment ha de cercar la seva ubicació i el seu paper en la nova conjuntura. Cada entitat pública o privada ha de tenir el seu àmbit d'actuació diferenciat, un encavalcament total de funcions seria poc operatiu i poc raonable.

Una ubicació i un paper que segurament en el cas del Foment estarà lligat, d'una banda, amb el fet de posar en valor el turisme dins la nostra societat i a l'exterior, i, de l'altra, amb el fet de ser un espai de debat i diàleg sobre els reptes que planteja l'economia de serveis. Reptes com el tot inclòs, reptes com la perillosa conversió d'hotels en pisos, reptes com la conservació territorial i la protecció del nostre paisatge, reptes com la reconversió i la millora de les zones turístiques, reptes com la promoció i la conquesta de nous mercats emissors...

Ara que tots els experts constaten la necessitat d'invertir en innovació i desenvolupament, en un cert sentit el Foment pot ser un bon instrument, amb prestigi i experiència, per caminar en l'àmbit del turisme en aquesta capacitat necessària d'innovar i d'afrontar amb garanties els canvis que inevitablement es produeixen en un món sempre en evolució i en procés constant d'adaptació.

Tenir el Foment és un luxe que hem de celebrar i que hem de saber aprofitar. Des d'aquestes pàgines, però, a més de donar ànim i reconèixer una tasca realitzada, volem constatar que el Foment hauria de romandre plenament vinculat a una certa filosofia de país. El turisme ha tingut efectes enormement positius per a les Balears, ara bé, pel que fa a cohesió social i identitat ha significat un trasbals. Les Balears presenten una peculiaritat tant en el seu patrimoni tangible (monuments, espais naturals, centres històrics...) com en el seu patrimoni –si se'ns permet l'expressió tècnicament no gaire correcta– més intangible (llengua, festes, tradicions...); del Foment esperam un respecte i una potenciació d'aquest patrimoni que també ens singularitza i ens dóna força com a destinació turística. L'autenticitat de les Balears no s'ha de perdre i d'això n'hauríem d'estar convençuts tots. Per molts d'anys i endavant!

100 anys del Foment del Turisme

A black and white photograph of a bustling outdoor cafe at night. The scene is filled with people seated at numerous small, round tables. Large, light-colored umbrellas provide shade and structure to the seating area. The background shows the interior of the cafe with a bar and more patrons. The overall atmosphere is lively and social.

Dossier

Els presidents del Foment del Turisme de Mallorca

ANTONI VIVES REUS

El Foment del Turisme de Mallorca és una associació privada que nasqué a finals de 1905 amb l'objectiu de promoure i facilitar tot allò relacionat amb la vinguda dels visitants.

Per això, va dur a terme una sèrie de tasques, com la millora de la infraestructura viària i turística, l'atenció i la protecció dels interessos dels visitants, l'organització de campanyes de promoció, i l'oferta d'unes activitats complementàries que ajudassin a tenir una estada entretinguda en tots els sentits. El fundador d'aquesta associació fou l'empresari i president de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Palma **Enric Alzamora Gomà** (1866-1914). Alzamora, de coneguda ideologia maurista o conservadora, era copropietari de la important empresa Can Alzamora. En una conferència anomenada «El Fomento del Turismo» als locals de la Cambra de Comerç, el dia 30 de novembre de 1905, explicà que els motius que el duïen a crear aquesta nova entitat eren els escrits de Bartomeu Amengual Andreu sobre *La industria de los forasteros* (1903) i els plantejaments moderns que havia postulat l'intel·lectual Miquel dels Sants Oliver des del periòdic *La Almudaina*. La presidència d'Enric Alzamora, entre 1905 i 1911, es caracteritzà per la tímida posada en funcionament dels objectius de la nova associació. No obstant això, s'aprovaren uns primers Estatuts i el Reglament de funcionament intern; s'establien les primeres comissions de treball; s'edità el primer fullet guia, que dugué el títol «Majorque station d'hiver»; es creà el grup excursionista Lo Fèmur, i s'organitzaren les Fires i Festes de Palma de 1909 i les

Setmanes Esportives de 1910 i 1911.

La gran heterogeneïtat dels primers socis ens demostra l'esperit modern que tingué l'associació durant els primers anys. Així, des del primer moment, ens trobam que la nova entitat era formada per professionals liberals i gent il·lustrada, però, alhora, també hi havia persones d'importantes famílies nobiliàries i la participació d'alguna dona. De la mateixa manera, també hi hagué persones d'una àmplia representació ideològica, ja que hi havia conservadors, liberals, republicans i carlistes.

El 19 d'abril de 1911 s'inicià la presidència de **Marià Zaforteza Crespí de Valldaura**. D'ideologia carlista, Zaforteza era un conegut representant dels sectors nobiliaris de Palma, i, entre altres càrrecs anteriors, ja havia presidit l'elitista Círculo Mallorquín, el 1903. El seu mandat com a president del Foment del Turisme es perllongaria fins al 27 de maig de 1918, data en què la Junta Directiva s'assabentà que havia mort.

En aquests anys, s'iniciaren les gestions per construir la carretera entre les localitats d'Andratx i Estellencs, i la millora de la de Lluc a Pollença; es debaté el projecte de reforma, ampliació i engrandiment del Port de Palma, i s'intentaren aconseguir representants a tots els pobles de l'illa o es nomenaren representants del Foment a Puerto Rico, Cincinnati i Buenos Aires. L'augment de la presència de l'entitat, dins molts d'àmbits de

la vida cultural i social, va ser una característica que es consolidà durant aquest període. Tot i així, l'activitat de l'entitat es veié sensiblement disminuïda a causa del parèntesi turístic que suposà la Gran Guerra (1914-1918).

No fou fins al 17 de novembre de 1919 quan es convocà una assemblea general de socis per renovar els membres de la Junta Directiva, a causa de la mort del president Marià Zaforteza. A partir d'aquella reunió, **Ferran Alzamora Gomà** (1868-1947), germà de qui havia estat el fundador del Foment del Turisme, Enric Alzamora Gomà, seria el nou president de l'associació.

Durant la presidència de Ferran Alzamora es projectà el restabliment de totes les línies marítimes que hi havia abans de la Gran Guerra, es protestà per l'augment de les tarifes de la companyia

Transmediterrànea, es demanà a les companyies marítimes estrangeres que treballaven pel Mediterrani que fessin escala a l'illa, es parlà de la possibilitat d'editar un segell de turisme, s'edità el primer fullet de baixa qualitat (també anomenat

brochure), es publicà la *Guia de Mallorca* (1925) de Frederick Chamberlin i, entre altres coses, s'adquirí un monetari de numismàtica mallorquina de Francesc Villalonga perquè no sortís de l'illa. A la reunió de dia 18 de juliol de 1927 s'informà que el president Ferran Alzamora Gomà havia presentat la dimissió a causa de les seves múltiples ocupacions. Després de les corresponents votacions resultà escollit president **Josep Esteva de Boscana**.¹ Amb gran

sorpresa per a tothom, en la primera reunió de la Junta Directiva després d'aprovar els nous Estatuts i configurar la nova Junta Directiva, presentà la dimissió irrevocable i no acceptà la presidència de l'entitat per raons personals. Així doncs, el vicepresident Antoni Mulet Gomila començà a presidir de forma interina l'entitat, i creà una sèrie de comissions de treball específic: la Comissió de Propaganda Gràfica, la Comissió de Propaganda Escrita, la Comissió d'Excursions i Retolació,

la Comissió Econòmica, la Comissió de Relacions Exteriors, la Comissió d'Higiene i Sanitat i la Comissió de Monuments i Obres. La presidència de **Pere Montaner Gual** –comte de Peralada–, entre 1927 i 1947, és la més llarga de tota la història del Foment del Turisme de Mallorca. En aquest període ampli i agitat, es pot dir que Pere Montaner exercí una presidència bastant discreta, ja que hi hagué altres directius que hi tingueren un paper més notable. És el cas del militar i

**exco
leta**

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**exco
leta**

Gianni Rodari

secretari general perpetu Francisco Vidal Sureda. La dècada dels anys trenta suposà una consolidació de les activitats turístiques des del punt de vista econòmic. Així, el turisme assolí més pes enfront de les altres

situació turística preexistent i a la vegada crearen un ambient propici per a la vinguda de visitants. Algunes de les més rellevants foren un projecte de recaptació econòmica voluntària mitjançant segells de turisme

(1927), la creació d'una secció fotogràfica (1928), l'inici de les relacions amb el pintor austríac Erwin

La dècada dels anys trenta consolidà econòmicament les activitats turístiques

activitats econòmiques i tradicionals, com eren l'agricultura i la indústria. Prova d'això és la publicació per part de la Cambra de Comerç de les primeres estadístiques turístiques. Des del Foment del Turisme es dugueren a terme diverses iniciatives que milloraren la

Hubert i l'escriptor José María Salaverría, l'assistència i la participació a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929, la celebració de les noces d'argent de l'associació, la representació provincial del Patronat Nacional del Turisme, la introducció de millores en la carretera entre el gorg Blau i la Calobra, l'organització l'any 1932 de la primera reunió de la Federació Espanyola de Sindicats d'Iniciativa i Turisme (FESIT), i l'oposició al Decret del Govern de 23 de febrer de 1934, que establia una jurisdicció militar a les construccions situades a una determinada distància de la costa i que es concretà amb una manifestació popular encapçalada pel batle de Palma i directiu del Foment Emili Darder Cànaves. D'altra banda, també s'ha de dir que Jaume Lluís Pou representà els interessos de l'entitat en les reunions encaminades a elaborar el projecte d'Estatut regional de Mallorca de 1931.

La Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial ho canvià tot. No tan sols perquè es patiren les conseqüències d'una dràstica disminució del nombre de visitants, sinó perquè en acabar el període bèl·lic i iniciar-se el franquisme començà una nova etapa que res no tindria a veure amb l'anterior. La nova situació política no refredà l'esperit d'algunes persones que continuaren pensant amb una clara mentalitat turística, malgrat la postguerra i les baixes humanes que patí la Junta Directiva mateixa.

Atesa la crisi del turisme europeu com a conseqüència de la Segona Guerra Mundial, es dugueren a terme tímides iniciatives en matèria de promoció que amb molta dificultat intentaven tornar a una relativa normalitat turística, com ara l'oposició a la venda d'alguns establiments hotelers emblemàtics, la col·laboració amb el NO-DO en l'enregistrament de dues pel·lícules documentals sobre Mallorca, l'edició del fullet *Viaje a Mallorca* en ocasió del centenari de la vinguda del periodista català Joan Cortada, la creació d'una nova secció filatèlica o l'inici de la campanya de captació d'un turisme nord-americà basat en la figura de fra Juníper Serra i Petra, el seu poble natal. La Junta Directiva elegí el folklorista i escriptor **Antoni Mulet Gomila** (1897-1966) com a nou president de l'entitat. Aquest hotelier, vicepresident de la Cambra de Comerç i

EL FOMENTO DEL TURISMO DE PALMA
EN EL CENTENARIO DE
"UN VIAJE A MALLORCA"
1845 por JUAN CORTADA 1945

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma
Tel. 971 71 67 31
Fax 971 71 85 97
refugi@detallsport.es
www.esrefugi.es

vicepresident del Foment, ocupà el nou càrrec entre el febrer de 1948 i el juliol de 1949. Durant la seva etapa promogué algunes iniciatives ben rellevants, com ara l'aprovació del Reglament per a la Secció Excursionista, el projecte d'un segell voluntari *Pro-Mallorca* o l'aprovació del nou Reglament de la Societat Foment del Turisme de Palma de Mallorca.

A partir de la Junta General de socis de dia 22 de juliol de 1949 s'acordà que l'enginyer d'obres del port de Palma **Gabriel Roca Garcias** (1896-1986) fos el nou president del Foment del Turisme de Mallorca.

La presidència de Gabriel Roca coincidí amb l'inici de la recuperació turística. La fita més important d'aquests anys i que possibilità aquesta ràpida recuperació fou la posada en funcionament de la campanya de promoció «Luna de Miel en Mallorca», el 1950. Altres iniciatives rellevants que també cal tenir en compte són l'inici de l'edició del fullet *Mallorca informació general*; la creació del

Patronat de la Reial Cartoixa de Valldemossa per tal de solucionar els conflictes que hi havia entre els propietaris de les cel·les; l'organització de la I i II Assemblea Turística de Mallorca, el 1951 i 1953 respectivament; la publicació del *Manual del guía de turismo de Mallorca* a càrrec dels directius Gabriel Font i Joan Muntaner; l'organització a Palma de la XX Assemblea de la FECIT, coincidint amb els actes commemoratius de les noces d'or de l'associació; l'aprovació d'uns nous Estatuts, i la impugnació del projecte de la Carta econòmica provincial de la Diputació Provincial de les Balears.

L'11 de gener de 1956, Gabriel Roca Garcias presentà la dimissió perquè havia estat nomenat enginyer en cap d'Obres Públiques del port de Barcelona. El senyor Roca seria substituït per l'empresari **Gabriel Alzamora López** (1904-1996) durant la Junta General de dia 5 de març de 1956. La presidència de Gabriel Alzamora, entre 1956 i 1962, suposà un abans i un després pel que fa al turisme en general i a

playa de palma

l'entitat en particular. La raó no obeeix a la persona sinó que té més a veure amb el moment de canvi d'aquests anys. Així, l'augment de la presència dels hotelers en la Junta Directiva

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias
Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assesoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Mòvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

s'accentuaria en aquests anys i sobretot en els posteriors. A més a més, s'organitzà el Congrés de la Federació Internacional d'Agències de Viatges (FIAV); es proposà la ciutat de Palma com a port franc; el senyor i la senyora

Foment del Turisme de Mallorca – per les qualitats intel·lectuals, socials, morals i laborals– l'enginyer d'Obres Públiques de les Balears **Antoni Parietti Coll** (1899-1979). El senyor Parietti fou la persona triada per ocupar la presidència de l'entitat

durant la Junta General de socis de dia 15 de novembre de 1962.

La presiden-

cia de l'enginyer de camins coincidí de ple amb el *boom* turístic dels anys seixanta. D'entre les moltes iniciatives que tingueren lloc durant la seva presidència, s'han d'esmentar la creació de la medalla de l'entitat, que encara avui perdura; la posada en escena de la campanya mediàtica del passatger 1 milió, i les edicions del Festival d'Elegància i Bellesa. L'elecció de Miss Nacions Unides; les edicions del Festival Internacional de la Cançó de Mallorca; l'edició del llibre *Cincuenta excursiones a pie por la isla de Mallorca*, de Gabriel Font Martorell, i l'organització d'una ambaixada balear per a Espanya i Portugal amb una camioneta (1966), són també altres activitats que cal tenir en compte.

Sens dubte, la Junta Directiva d'Antoni Parietti volgué i sabé utilitzar els nous mitjans de comunicació de masses, la ràdio i sobretot la televisió, com uns clars instruments de promoció turística de Mallorca. Aquesta etapa del Foment coincidí de ple amb el període de *boom* turístic, ja que any rere any augmentaren de manera sorprenent el

nombre de visitants i les construccions hoteleres, algunes de les quals no foren respectuoses amb el medi ambient a causa de la ubicació de l'edifici.

La presidència del doctor en Dret **Jaume Ensenyat Alemany** (1898-1987) s'inicià el mes de juliol de 1971 i finalitzà el mes de setembre de 1972.

Sens dubte, la seva edat avançada condicionà el mandat. El senyor Ensenyat era una persona molt experimentada i popular en el món turístic. També era coneguda l'estima que tenia a l'entitat; ell mateix n'havia format part en èpoques difícils i contribuï personalment a l'edició de fullets. Ensenyat va ser un dels veritables pioners del turisme. L'enginyer de camins **Antoni Garau Mulet** arribà a la presidència del Foment del Turisme el mes de setembre de 1972. El seu mandat fou un dels més difícils, ja que hagué de fer front a les conseqüències turístiques de l'illa, a causa de la crisi energètica mundial de 1973, i a l'accident aeri de Nantes, en què perderen la vida els directius Ernest March i Bartomeu Buades quan es desplaçaven a Londres a negociar l'organització del primer Congrés d'Agències de Viatges Britàniques, ABTA. No tot fou dolent, la renovació de la imatge de l'illa gràcies al cartell *Sol de Mallorca* del pintor Joan Miró, el congrés ABTA 73, les quatre edicions del Musical Mallorca entre 1975 i 1978, la creació de la Comissió per a la Conservació de Cabrera o el Congrés de Turisme de Mallorca de 1979, foren iniciatives positives dels seus anys.

A més a més, a finals de 1977 es dugué a terme una reorganització de la

La Junta d'Antoni Parietti volgué i sabé utilitzar els nous mitjans de comunicació

Shor publicaren un article de Mallorca a la revista *National Geographic Magazine* gràcies al suport de l'entitat; s'estrenà la pel·lícula documental *Viaje a Mallorca*, realitzada per Luis Suárez de Lezo; es participà i es col·laborà en la inauguració de l'aeroport de Son Sant Joan, i s'adquirí l'actual local social de l'entitat.

El president del Foment, Gabriel Alzamora López, presentà la dimissió durant la sessió de dia 12 de novembre de 1962. El senyor Alzamora demanà comprensió a tots els que tenien un negoci o tenien múltiples ocupacions personals, i va dir que ell es devia a la Casa Alzamora, fundada ja feia més de cent anys, i que, si abans podia dirigir la Casa Alzamora per telèfon, ara necessitava el màxim d'hores, perquè tenia relacions amb tot Europa. A més a més, afegí que el seu fill havia acabat els estudis i li havia d'ensenyar a dirigir l'empresa familiar.

Gabriel Alzamora López no es volgué acomiadar sense abans proposar com a futur president del

EL MIRALL

amb el suport de

Consell de Mallorca

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

Junta Directiva. La idea era donar cabuda al gran pes que adquiria la Federació Empresarial Hotelera de les Balears (FEHB) i l'Associació d'Agències de Viatges de les Balears (AVIBA), les quals, des dels orígens, havien donat suport tècnic i havien dut a terme iniciatives per al bon desenvolupament del Foment del Turisme.

La Junta General de socis de dia 21 de maig de 1979 trià el nou president del Foment del Turisme de Mallorca: l'exbatlle de Palma **Paulí Buchens Adrover** (1944-1999).

Entre 1979 i 1985, anys en què Paulí Buchens presidí el Foment del Turisme, es publicà el butlletí informatiu del Foment del Turisme de Mallorca; es feren els actes commemoratius del 75è aniversari de l'associació; s'inicià amb molt d'èxit la campanya «Un Hivern a Mallorca», i s'organitzaren el segon Congrés d'Agències de Viatges Britàniques, ABTA, el 1983, i el primer Congrés d'Agències de Viatges Alemanyes, DRV, el 1984. També s'ha de destacar la difusió dels atractius de l'illa a través de la campanya «Mallorca se presenta» per les ciutats de València, Barcelona i Saragossa el 1987.

En aquests anys el turisme mallorquí experimentà una nova època de creixement, atès l'augment del nombre de visitants any rere any i la construcció de més places hoteleres. A finals de 1985, hi hagué un canvi de presidència del Foment del Turisme de Mallorca. Paulí Buchens Adrover deixà el seu càrrec i fou substituït per **Ferran Perelló Santandreu**, que fins aleshores havia representat els interessos de les agències de viatges. La presidència de Ferran Perelló, entre 1985 i 1993, es caracteritzà per una pèrdua de pes gradual del Foment del Turisme a causa de la creació de la Conselleria de Turisme del Govern balear el 1983 i de l'Institut Balear de Promoció del Turisme el 1989.

Malgrat aquest nou marc de treball, es continuà assistint i participant a les principals fires turístiques internacionals; s'organitzà el primer Congrés d'Agències de Viatges Franceses, SNAV, el 1987; se celebrà

l'arribada del passatger 200 milions a l'Aeroport de Son Santjoan, i es continuaren les activitats de la campanya «Un hivern a Mallorca», entre d'altres.

A partir del mes de desembre de 1993, el nou president del Foment del Turisme de Mallorca fou el tècnic en turisme **Joan Palou Canyelles**. En els tres anys que durà la seva presidència tingué lloc el congrés ABTA 93, es creà el Consell Consultiu del Foment del Turisme de Mallorca, s'organitzaren les primeres Jornades de Neteja del Grup Excursionista i es posà en funcionament el Centre Internacional de Premsa de Mallorca. Si hi ha una cosa que defineix aquesta etapa és la creació de la societat Mallorca Handling, SA l'objectiu de la qual era aconseguir un segon *handling* per a l'aeroport.

Davant la voluntat de Joan Palou de deixar el càrrec i la impossibilitat que Ferran Porto i Joan Pascual, vicepresidents primer i segon respectivament, ocupassin el càrrec perquè ja eren presidents d'altres patronals, **Miquel Vicens Ferrer**, vicepresident tercer, en fou nomenat president.

La presidència de l'enginyer i hotelier Miquel Vicens duraria fins al mes de desembre de 2005. En aquests anys, es creà dins l'entitat la Fundació Turística i Cultural de Balears, s'inicià la campanya «Shopping in Palma» amb la Cambra de Comerç, es posà en funcionament el portal web <www.newsmallorca.com>, se signaren convenis amb la UIB i la Fundació Biodiversitat, s'organitzaren els congressos ABTA 2003 i DRV 2004 i es feren els diferents actes del centenari, entre d'altres. La crisi de l'11-S, la vaga i el bloqueig de subministrament de combustible del 2000, la vaga general del 20-J de 2002, però, sobretot l'oposició a l'impost d'estades en empreses turístiques d'allotjament, més conegut amb el nom d'*ecotaxa*, han estat els assumptes més sensibles amb els quals s'ha enfrontat darrerament el Foment del Turisme de Mallorca.

L'alemany i director d'Air Berlin per a Espanya i Portugal **Álvaro Middelman Blome** és l'actual president del Foment del Turisme. Amb ell s'inicià una nova etapa.

**Antoni Vives Reus, historiador.*

El turisme com a futur econòmic

JUANIO SÁNCHEZ

Entrevista a Álvaro Middelmann, president del Foment del Turisme de Mallorca i director d'Air Berlin a Espanya i Portugal

Just quan el Foment del Turisme de Mallorca celebra el seu centenari, Álvaro Middelmann s'ha convertit en la figura que presidirà la institució durant els pròxims quatre anys. Quatre i no més, perquè Middelmann ha deixat clar en tot moment que tan sols vol estar un mandat al capdavant del Foment. Tot i així, des de la presidència pretén fer veure a la societat la importància de tenir cura de la indústria turística, ja que considera que en depèn el nostre futur econòmic. Álvaro Middelmann també posa l'èmfasi en la necessitat d'adaptar-se als nous temps de forma continuada, ja que les tendències són molt canviants, també en el mercat turístic. Quant al futur territorial, és optimista, ja que creu que amb el grau de protecció actual que hi ha a les Illes podem conservar el que encara tenim. En canvi, pel que fa al futur turístic, creu que la temporada alta ha tocat sostre, i que els creixements s'han de produir, per al bé de la societat, en temporada mitjana o baixa.

Quin ha estat el motiu principal pel qual us vàreu presentar a la presidència del Foment del Turisme de Mallorca?

Realment, jo no em vaig presentar com a candidat a la presidència de Foment del Turisme, em varen demanar que m'hi presentàs. Se'm va oferir la possibilitat i, tal com ja he dit de vegades, en haver-hi consens em vaig sentir molt honrat d'accedir-hi, encara que només durant un mandat. D'alguna manera, el que més em va agradar o motivar a l'hora d'assumir aquesta responsabilitat va ser que, essent

foraster, se m'encomanàs aquesta tasca, sobretot després que, ja fa uns quants anys, l'Associació de Ciutadans Europeus m'elegís democràticament com a europeu de l'any; aquesta combinació demostra d'alguna manera que els vint anys que fa que visc aquí han fet que m'identifiqui totalment amb l'illa i amb la seva gent. D'alguna manera, també crec que això significa que hi ha hagut una evolució social que queda reflectida en aquest fet. Per això, insistesc, estic profundament agraït i al mateix temps em sent molt honrat pel fet d'exercir aquesta funció. Esper no decebre a ningú —perquè es veu que he despertat moltes expectatives— i dur a bon terme aquesta tasca amb l'ajuda de tots els membres de la Junta del Foment.

De quina manera voleu canviar la projecció del Foment del Turisme de Mallorca un segle després que es creàs?

En aquests cent anys han canviat moltes coses, sobretot en els darrers anys. Jo crec que si els que varen fundar el Foment fa cent anys poguessin veure en què s'ha convertit Mallorca, indubtablement se'n sentirien molt satisfets, perquè la indústria de la gent de fora ha demostrat que efectivament té una funció molt important. El fet cert és que potser els objectius han canviat, ja que avui dia el Foment té com a funció principal, a més de la promoció i la col·laboració amb les institucions que s'han creat en aquest segle de Foment del Turisme, fer feina en uns altres àmbits per tal d'intentar contribuir al fet que el turisme tenguí dins la societat el lloc que

li correspon. Jo crec que un dels defectes que pateix el turisme, no tan sols a Mallorca, sinó també a les Balears i a Espanya, és que en segons quins fòrums s'utilitza per ressaltar que és el creador més important de llocs de feina o que també és el que contribueix més a l'augment del PIB. Però, curiosament, això no es reflecteix en la societat. Fins i tot, a vegades, —crec que més que res per manca de coneixement— té mala premsa, per dir-ho amb una frase feta. Aquesta és una de les funcions que volem exercir. També ens preocupa molt que la joventut, o almenys una part important d'aquesta, tenguí una actitud indiferent i fins i tot a vegades hostil cap al turisme, quan al final el turisme és el futur de la joventut d'aquí. Si el 80 per

cent del PIB procedeix del turisme, el més probable és que de manera directa o indirecta els joves d'avui visquin del turisme en el futur. Jo crec que aquest és un aspecte en el qual hem de fer feina, hem de cercar el contacte amb els joves i, a partir d'aquí, intentar fer-los veure que el turisme és un aspecte vertaderament positiu des de qualsevol punt de vista, i amb aquesta idea fer-los canviar d'actitud envers aquesta activitat econòmica. Precisament, en aquest sentit preparam tot un programa que esperam poder posar en marxa ben aviat.

Estam immersos en ple debat del model que cal seguir quant al creixement a les Balears lligat directament al futur

turístic. Es consideren moltes possibilitats, però cap a on creis que s'ha d'adreçar el model de creixement territorial perquè la indústria turística pugui continuar donant fruits com fins ara?

Us respondré indirectament. Jo crec que, primer de tot, probablement tinguem sort, perquè al llarg dels anys s'ha protegit molt de territori a Mallorca, amb la qual cosa d'alguna manera se'ns garanteix que una part important de l'atractiu, que radica precisament de forma principal en el paisatge, es conservi. El que cal fer, jo ho dic des de fa ja molt de temps i ho vaig confirmar durant la passada convenció d'Exceltur, és que un dels grans problemes que té Espanya, que també és

extensiu a les Balears, és el finançament dels ajuntaments. Hem d'arreglar el finançament municipal. Crec que el procés de descentralització que s'ha duit a terme fins ara en aquest país, que indubtablement no fa parangó amb cap altra banda, no s'ha acabat. El procés de descentralització no s'ha tancat en el sentit que les institucions autonòmiques no han fet la darrera passa, que és transferir competències i, per descomptat, fons econòmics als municipis, de manera que no es trobin amb la necessitat d'acceptar segons quins desenvolupaments urbanístics per

necessitats econòmiques. Supòs que hi haurà gent que, en llegir-me, em criticarà pel que dic, però això és una realitat. Jo ho he vist a Àustria, on he viscut set anys; conec aquest país, que és meravellós, i sé que hi ha pobles que en 10 o 15 anys pràcticament no han canviat. No han canviat la seva fisonomia perquè tenen prou finançament, i poden decidir lliurement i segons els seus interessos legítims. Llavors, si solucionam el finançament, la resta hi vindrà afegit. A més a més, parlem del fet que és necessari un creixement sostenible, que és una cosa que no acab

d'entendre, ja que per mi és un contrasentit. De la mateixa manera, no entenc com en els mitjans de comunicació hi apareix com a titular negatiu el fet que les Balears hagin crescut menys que la mitjana de la resta del país. Per una banda, volem un creixement anomenat sostenible que, insistesc, no acab d'entendre, però, de l'altra, entenem un menor creixement com a element negatiu. Pot ser que això sigui un indicador que expressi que no ho feim gaire malament. El fet cert, i hi crec absolutament, és que no podem continuar creixent en temporada

"Encara queden botigues"
Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 - 07002 - PALMA (MALLORCA)

alta. Hem arribat a un límit, i jo pens que l'hem assumit com a bo, però hem de continuar fent esforços per tal d'assolir la desestacionalització, que és el bé més gran que podem donar a la societat, perquè, al final, això és el que crearà riquesa continuada al llarg dels dotze mesos de l'any. Jo crec que els deures es fan bé, i bona prova d'això és que les mitjanes de creixement en la temporada mitjana i baixa són importants, mentre que durant la temporada alta pràcticament ja no augmenta. La capacitat és la que és i no n'hi ha més. Tal vegada això que us he explicat és el que s'entén per desenvolupament sostenible, encara que torn a dir que és un concepte que no acab d'entendre. Potser ens hem adaptat a un model turístic amb una estacionalitat important que va bé tant als empresaris com als treballadors; el que passa és que no hi ha ningú que s'atreveixi a dir que això pugui ser així perquè no és políticament correcte. Jo ho deix aquí. Però, efectivament, la clau es troba en el finançament municipal; si aconseguim arreglar aquest tema, no en veurem els resultats de forma immediata, però a mitjà termini és l'única solució, al meu entendre, perquè veritablement el creixement urbanístic s'estabilitzi segons els interessos legítims de cada comunitat, per petita que aquesta sigui.

En aquest debat territorial, hi ha un aspecte prou controvertit, com és la reconversió de la

planta hotelera obsoleta en edificis d'ús residencial. Què diu sobre aquesta qüestió el Foment del Turisme de Mallorca?

Ara també discutim aquest tema en el Foment del Turisme. No és fàcil de solucionar perquè, d'alguna manera, afecta els interessos legítims de molts col·lectius diferents. Les mesures polítiques que cal prendre, perquè aquestes sí que són decisions polítiques, és possible que s'hagin d'adequar a cada entorn. S'ha fet una proposta per recuperar la zona de Cala Major, a Palma, i potser aquest model seria el que es podria aplicar, encara que ja hi ha gent que diu que no. Jo crec que en molts de casos és necessària una certa audàcia

política per fer aquesta passa, però és un fet que haurem de solucionar aquest problema perquè no ens podem omplir la boca parlant de qualitat si llavors hi ha una part de la planta hotelera que està tan obsoleta que afecta negativament tota l'estructura de qualitat i de preus. S'han de cercar fórmules, que seran les que cada zona defineixi. La decisió política que tiri endavant aquestes fórmules ha de ser audaç i pot ser que aixequi protestes, però els polítics en qualche moment també han d'adoptar mesures que amb una projecció a mitjà o llarg termini, potser a curt termini, poden ferir qualche susceptibilitat.

Són tantes les novetats que ha implicat l'aplicació de les noves tecnologies, que s'ha

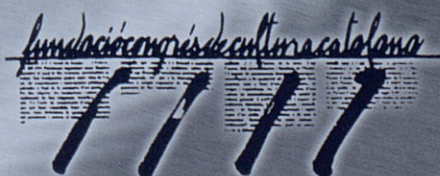

EL MIRALL

amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

produït una vertadera revolució en el sector turístic en els darrers anys. Com haurem de recol·locar les peces d'aquest nou trencaclosques?

En el món en què vivim els cicles s'acurcen. Aquesta és una realitat que alguns assumiran de manera més difícil que els altres. Em cenyiré a l'exemple d'Air Berlin, la qual, fins l'any 1997,

encara no fa 10 anys, era una companyia totalment xàrter, tots els seients eren venuts mitjançant majoristes de viatges. Vàrem veure que això no tenia futur, i la demostració és que avui cada

 Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

 Qualitat
ISO 9001-2000 N°12.85074

Cream espais per conviure

vegada queden menys seients de vols xàter en el mercat. Realment, nosaltres ens anticipàrem a allò que havia d'ocórrer. Avui som una companyia de vols regulars de preus baixos, no de baix cost; fins i tot en aquests darrers 10 anys hem tornat a modificar moltes de les nostres actituds, perquè hem passat de ser una companyia que pràcticament només volava a destinacions turístiques a aconseguir que el 30 per cent del passatgers d'Air Berlin ho facin per raons professionals. Normalment, des de la companyia cream serveis per fer desplaçaments professionals. Tot això és extensiu a qualsevol altra activitat que estigui relacionada amb el turisme, que és el que ens interessa. Internet ha estat el revulsiu, la revolució és la xarxa, absolutament a tots els nivells. Per què? Perquè permet al prestatari d'un servei arribar directament al consumidor final. Però també, mitjançant la central de reserves Amadeus, les primeres quatre agències de viatges que més venen els vols d'Air Berlin són agències de viatges en línia. Les agències de viatges tenen futur. Hi ha empreses molt tradicionals que han sabut evolucionar i adaptar-se. Avui les agències de viatges tenen la gran oportunitat de ser vertaderament unes empreses de serveis en el sentit més ampli de la paraula, perquè ara són les que cobren el servei que donen al client. Si l'hi donen bo, tindran èxit i tiraran endavant.

Em costa molt acceptar que aquesta evolució que hem viscut nosaltres es consideri normal i que alguns subsectors, i no vull citar ningú en particular, pensin que d'alguna manera ells han de continuar amb el model tradicional. El canvi és per a tots, això flueix per a tots. De la mateixa manera que els hotelers abans ho tenien molt fàcil, ja que rebien majoristes de viatges que els compraven places, avui han d'agafar el maletí una altra vegada, com fa molts d'anys, i han d'anar a cercar la gent, intentar diversificar el risc. La diversificació del risc consisteix a ficar-se en tots els canals possibles, adaptar-se a cada canal i obtenir clients. Podem dir que el gran repte que tenen les empreses en aquests moments, no tan sols les turístiques, encara que en aquest cas parlem de les turístiques, és la creativitat a l'hora de desenvolupar noves iniciatives de màrqueting per vendre el seu producte, el qual han de preparar perquè tampoc no serveix el producte que teníem fa 10 anys. A partir d'aquí, tots ens hem de posar les piles. Això fa que el que ens espera sigui apassionant, perquè aquells que siguin capaços d'adaptar-se a la nova situació i, fins i tot, d'anticipar-s'hi, com ho hem fet nosaltres a Air Berlin, tenen el futur garantit. Aquells que no siguin capaços de fer-ho, moltes

vegades per comoditat, potser no se'n surtin.

Quina importància donau a la formació dels joves que, atrets per les portes obertes de la indústria turística, deixen els

Hem de traslladar a la joventut la importància d'una bona formació

estudis de banda per posar-se a fer feina tot d'una?

De fet, aquest és un dels assumptes en què el Foment del Turisme vol invertir esforços. Hem de traslladar a la joventut, com us deia abans, la importància d'una bona formació i li hem de fer veure com és de determinant per al seu futur professional acabar-la. Crec que els qui som responsables en aquests moments d'empreses o fins i tot d'institucions, com el Foment, tenim la gran obligació de no escatimar esforços per aconseguir que la joventut realment sigui conscient d'aquest problema. És molt humà el que succeeix, jo comprenc les dues parts. D'una banda, hi ha l'empresari, que sent la pressió d'haver de contractar gent i estira d'on sigui, i de l'altra, hi ha el jove, que es veu temptat per una societat tremendament consumista. Aquest fenomen suposa una càrrega de profunditat, ja que quan el jove sense formació arriba als trenta anys

**llum i gas
amb més energia que mai**

E gesa endesa

FONO
902 500 902
GESA

AVARIES: 902 534 902

les seves possibilitats de progressió professional minven perquè precisament no té una titulació. Llavors és quan ve gent de fora per cobrir aquests llocs de feina, i això crea tensions socials, que probablement en aquests moments estan larvades, però que poden arribar a aflorar i crear problemes.

Ningú no discuteix els beneficis que el turisme ha implicat per a les Balears al llarg dels anys, però aquesta indústria ha repercutit directament en la cultura pròpia i en les tradicions. Quin paper pot tenir, com a institució, el Foment del Turisme a l'hora de conjugar els interessos del turisme i el manteniment de la identitat pròpia?

Volem intentar tenir aquest paper. De fet, en la segona reunió de la Junta hem mantingut reunions amb el grup ecologista GOB i amb l'Obra Cultural Balear, també tenim amb nosaltres el president de l'Associació de Joves Agricultors, Gabriel Company. Som una entitat que pensa que el desenvolupament que vivim, aquest pla d'infraestructures que està en marxa, serveix, entre altres motius, perquè es redistribueixi millor la riquesa del turisme a tot Mallorca, i així, un cop satisfetes les necessitats bàsiques, aquests elements d'identitat es puguin cuidar millor. Des d'aquest

punt de vista, nosaltres farem tots els esforços possibles perquè aquesta identitat es mantengui, perquè indubtablement és un dels atractius que té l'illa. A mi, que fa vint anys que visc a Mallorca, una de les coses que m'encanten és poder fer matances. Tenc uns amics mallorquins, i jo m'he adherit a aquesta tradició, la gaudesc. Quan surt a fora m'agrada presumir dels vins mallorquins, entenc que això és també una manera de redistribuir la riquesa en el món rural. Hi ha sensibilitat envers aquest tema, no tan sols per part dels habitants mallor-

quins, sinó també per part d'aquells que han vingut aquí per realitzar iniciatives empresarials i que són sensibles al bagatge cultural de les Balears. Sembla estrany, però encara hi ha alemanys que mai no han estat a Mallorca, i l'altre dia un em deia que això és increïble, que Mallorca és com un continent, que sembla mentida com és de variada. I és veritat, per això crec que una de les obligacions claríssimes del Foment del Turisme és fer tot el que sigui possible perquè aquest patrimoni cultural perduri i puguin gaudir-lo també les pròximes generacions.

Perfil personal

Álvaro Middelman Blome va néixer a Madrid, on va cursar estudis, a més de Brussel·les i Viena. És tècnic d'aviació comercial per l'Institut Iberoamericà de Dret Aeronàutic i de l'Espai. Està casat i té dues filles. Després d'obtenir una beca a Iberia, va iniciar la seva carrera en el sector del transport aeri xàrter com a director comercial de Transeuropa. Ha treballat a la companyia alemanya LTU, com a responsable de vendes de vols de llarga distància. Va posar en marxa i fou conseller delegat fins l'any 1992 de la companyia xàrter LTE. Middelman ha estat president fundador de l'Associació Espanyola de Companyies Aèries (AECA) i vicepresident de IACA (Associació Internacional de Companyies Aèries Independents). En l'actualitat, és director a Espanya i Portugal de la companyia alemanya de vols de baix preu Air Berlin, la línia aèria que fa més operacions de vols a l'aeroport de Son Sant Joan. Abans de ser elegit nou president del Foment del Turisme de Mallorca, el mes de desembre de 2005, Álvaro Middelman va ser assessor d'aquesta institució.

Viajes
MARTEL S.A.
CIBAL 021

**SETMANA SANTA
2006**

JORDÀNIA 9 al 16 de abril des de 1.205,00 EUR
ISTANBUL 13 al 17 de abril des de 529,00 EUR
MARRÀQUEIX 13 al 17 de abril des de 583,00 EUR
MALTA 13 al 17 de abril des de 435,00 EUR
DUBROVNIK 13 al 17 de abril des de 557,00 EUR
LONDRES 14 al 17 de abril des de 563,00 EUR
ROMA 13 al 17 de abril des de 531,00 EUR
TUNIS 12 al 17 de abril des de 465,00 EUR

No inclou taxes aeroportuàries, visats ni despeses de gestió

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com> · ventas@viajesmartel.com

Temps era temps: Miquel Alemany

JUANJO SÁNCHEZ

Cada vegada és més difícil trobar una persona que faci feina tota la vida a la mateixa empresa, i ho és encara més si aquesta es jubila amb enyor per la feina de tota la vida que ha de deixar, sense remei, en mans d'una nova generació. Emperò, l'excepció la trobam en Miquel Alemany, que acaba de jubilar-se com a comptable del Foment del Turisme de Mallorca després de tota una vida dedicada a aquesta institució centenària.

Miquel Alemany es va jubilar el passat 28 de febrer, després d'haver dedicat plenament més de cinquanta anys a fer feina en el Foment del Turisme de Mallorca. Hi va entrar amb només quinze anys fent de missatger i als pocs anys hi va començar a fer de comptable. Era l'any 1955, i les coses eren molt

diferents en comparació amb els temps actuals, i, naturalment, també quant al turisme. «Sempre m'ha agradat estar al darrere», comenta Miquel Alemany, encara que l'enorgulleix la seva trajectòria laboral: «Sempre que em demanen quant de temps fa que som aquí, dic que gairebé cinquanta anys. Sempre m'ha agradat fer de comptable, i també passar desapercebut »

Alemany fa memòria del que ha viscut en el Foment del Turisme, i assegura que «dels anys cinquanta a ara el turisme no té res a veure». Recorda que «nosaltres, des del Foment, quan encara estàvem al passeig des Born, també fèiem d'oficina d'informació, donàvem informació als turistes. Molts d'aquests turistes, de vegades, com que no hi havia res per

band
Mallorca
1905-2005

Mallorca
FOMENT DEL TURISME

Ferienverkehrsverband
Mallorca
Jubiläum 1905-2005

Mallorca, 100 años de éxito en el turismo

poder guardar una maleta tot d'una quan arribaven –abans els vaixells arribaven fins al moll Vell–, venien a nosaltres perquè el Foment era gairebé el primer lloc que trobaven en arribar a Mallorca». Abans el contacte amb el turista era molt directe, segons ens conta Miquel Alemany, perquè «a més, els turistes acudien directament a les nostres oficines a veure si els podíem ajudar a trobar un hotel, i nosaltres els fèiem les gestions oportunes per telèfon per tal de trobar-los allotjament. És clar, abans no passava com ara, la Federació Hotelera no existia, no hi havia cap central de reserves, i nosaltres des d'aquí telefonàvem a diversos

hotels, també a vegades els llogàvem cotxes o bé els guardàvem les maletes». Sens dubte, en Miquel ha estat testimoni excepcional de l'evolució que hi ha hagut en el turisme i la societat en el darrer mig segle. «Tot era diferent, abans el turisme era molt diferent, també la publicitat i els reclams per atreure visitants a l'illa», fa memòria Alemany. «A mi m'agradava més la publicitat del turisme d'abans que no la d'ara. Aquells cartells que es feien als anys cinquanta, com el de la "Luna de Miel en Mallorca". En aquells temps varen venir moltes parelles de casats de nou, era un turisme molt distint, perquè tot aquest

boom turístic que hi ha ara, amb majoristes de viatges, Internet i tot això, abans no hi era. Gairebé tot el turisme que venia abans ho feia pel seu compte». Miquel Alemany està convençut que abans el Foment del Turisme com a institució tenia més possibilitats d'apropar-se al turista que no ara, ja que «hi teníem més contacte. Ara, si un turista ve al pis on hi ha les oficines del Foment, l'informam, però són molt pocs els que hi pugen. És clar que hi ha moltes oficines d'informació per aquí a prop, n'hi ha una a la plaça de la Reina, la del Consell i la de l'Ajuntament, i també moltes agències de viatges. Ara en el

Foment ja fa temps que es fa una altra classe de feina». Miquel Alemany també enyora la publicitat turística que es feia en altre temps. «Consider que era molt millor la promoció que es feia abans. Us puc mostrar la guia d'hotels que es feia als anys cinquanta, en què sortia una foto de cada hotel, no tan sols el llistat, sinó tots els hotels de Mallorca amb la foto corresponent, els telèfons i el preu de cada llit.» Amb tants d'anys, Miquel Alemany ha viscut moltes anècdotes bones que li agrada contar, encara que «hi ha algunes coses que he viscut de les quals m'estim més no parlar, perquè de la ràbia que em varen fer fins i tot vaig emmalaltir; foren actituds en contra de la tasca del Foment amb les quals ens vàrem haver d'enfrontar». En fer memòria dels millors temps, es recorda dels famosos concursos de *misses* i del festival de la cançó Musical Mallorca. Abans de l'arribada de l'autonomia, «el Foment rebia els doblers per finançar-se directament de Madrid. El president del Foment se n'anava a Madrid i demanava finançament per fer el festival de la

cançó, i ens donaven els doblers. Amb el Musical Mallorca, els artistes més importants d'arreu del món venien aquí, pagats pel Foment amb uns doblers que s'havien de demanar al Govern central. Després, i com és lògic, va arribar l'autonomia, i nosaltres hem hagut de demanar els doblers al Govern autonòmic. Els governs del PP sempre ens han tractat bé», remarca.

Qui ha estat la persona que més anys ha fet feina al Foment del Turisme de Mallorca no es cansa d'insistir que tot era molt diferent anys enrere. Per exemple, conta que el mètode per fer les estadístiques de visitants era molt curiós, ja que, «primer de tot, els guies turístics venien al Foment del Turisme i s'apunten per fer feina. Llavors, els transportistes o les agències ens cridaven a nosaltres: "necessit un guia d'anglès", i tu miraves qui era el primer que s'havia apuntat d'anglès i el posàvem en contacte amb el transportista. Nosaltres obríem a les vuit del dematí i, en general, quan érem al passeig des Born, tots els guies hi passaven

cada dia. Nosaltres els donàvem uns fulls perquè, al capvespre o l'endemà, els omplissin i els tornassin amb la quantitat de turistes que havien duit: "23 holandesos, 12 alemanys, 5 anglesos", i així cada dia fèiem el mateix.» Una tasca que requeria certa dedicació, per això hi havia una recompensa. Com ens fa recordar Miquel Alemany, «en arribar cap d'any els donàvem un present, el Foment donava a cada guia una quantitat, no record bé si eren 10 o 15 cèntims de pesseta per turista que duïen. A final d'any, per desembre, els guies turístics rebien aquests doblers. Era la manera de poder dur una estadística de visitants».

Amb tants d'anys de dedicació al Foment del Turisme, a Miquel Alemany li fa pena haver de partir. «Encara no me n'he temut, perquè ja he dit als meus companys que durant dos o tres mesos vindré als dematins. Si avui em diguéssim que me n'he d'anar per no tornar, seria molt més feixuc. Encara continuaré venint com a *hobby*, a donar una mà al nou comptable sense cobrar.»

Metges especialistes en Oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
 Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
 Fax 971 75 52 38
 A/e: iom@iom.es

Decret Fiol

El Govern de les Illes Balears ha impulsat un decret que promet fomentar el trilingüisme entre els infants. Es tracta d'una proposta per realitzar una tercera part de la càrrega lectiva en català, una altra tercera part en castellà i la resta en anglès. Es tracta d'una mesura força polèmica i que ja ha rebut un munt de crítiques de diversos organismes, entitats, sindicats, juristes i experts en pedagogia. En primer lloc, perquè suposa un cop baix a l'ensenyament en català, ja que es tracta d'una rebaixa significativa des d'un mínim del cinquanta per cent fins a només el trenta-tres per cent. De fet, ja hi ha hagut juristes que han apuntat que aquesta regressió representa un incompliment de la Llei de normalització lingüística, la qual obliga que la normalització del català sigui sempre progressiva.

Una altra crítica que se li ha fet és que la implantació o no d'aquest model és una decisió que es deixa totalment en mans dels centres i no permet en cap cas que els pares puguin triar si volen que els seus fills el segueixin o no. Tampoc no ha agradat que no hi hagi cap pla de formació ni cap previsió de dotació de personal per a aquells centres que s'hi vulguin acollir i que, segons la normativa, hauran d'acreditar que disposen del personal adient per poder dur-lo a terme. Per aquest motiu, els sindicats opinen que no es podrà dur a terme, o no serà possible aplicar-lo en condicions de qualitat ni a curt ni a mitjà termini.

El GOB vol frenar les agressions territorials

El passat dos de març el GOB va començar la recollida de firmes a favor de la iniciativa legislativa popular que pretén aturar noves agressions territorials a les Illes Balears.

Segons la normativa vigent, s'han de menester un mínim de 10.000 firmes per poder tramitar la llei. Aquestes firmes s'han de recollir en tres mesos. La Proposició de llei que ara s'ha admès a tràmit toca aspectes diversos de l'ordenació del territori, concretament: construcció d'autopistes, d'autovies, de camps de golf, de parcs temàtics, de ports esportius, de grans instal·lacions sanitàries en sòl rústic..., ampliacions de l'aeroport, etc. En concret, l'articulat proposa no permetre la construcció i les ampliacions d'aeroports; impedir les declaracions d'interès general dins sòl rústic per construir-hi camps de golf, centres comercials i d'oci i parcs temàtics; no permetre la construcció d'autopistes i d'autovies; no permetre la construcció de ports esportius ni fer grans ampliacions dels que hi ha; protegir el salobrar de Campos, els Amunts d'Eivissa i la totalitat de la serra de Tramuntana; suspendre determinats plans parcial d'Eivissa; protegir l'entorn del Monestir de la Real amb un radi de 500 metres...

Aquesta Proposició de llei està impulsada per diverses plataformes i entitats tant de Mallorca com de Menorca i Eivissa. En el cas de Mallorca aquesta iniciativa està emmarcada dins la campanya Salvem Mallorca, que està formada per entitats com el GOB, Amics de la Terra, i les plataformes «Son Real no té preu», Autovia NO, 2n Cinturó, Salvem la Real, SOS Can Vairet, Plataforma en Defensa des Carnatge, Plataforma Desdoblament Sí Autovia NO i Plataforma pel Parc de les Vies.

SALVEM

mallorca

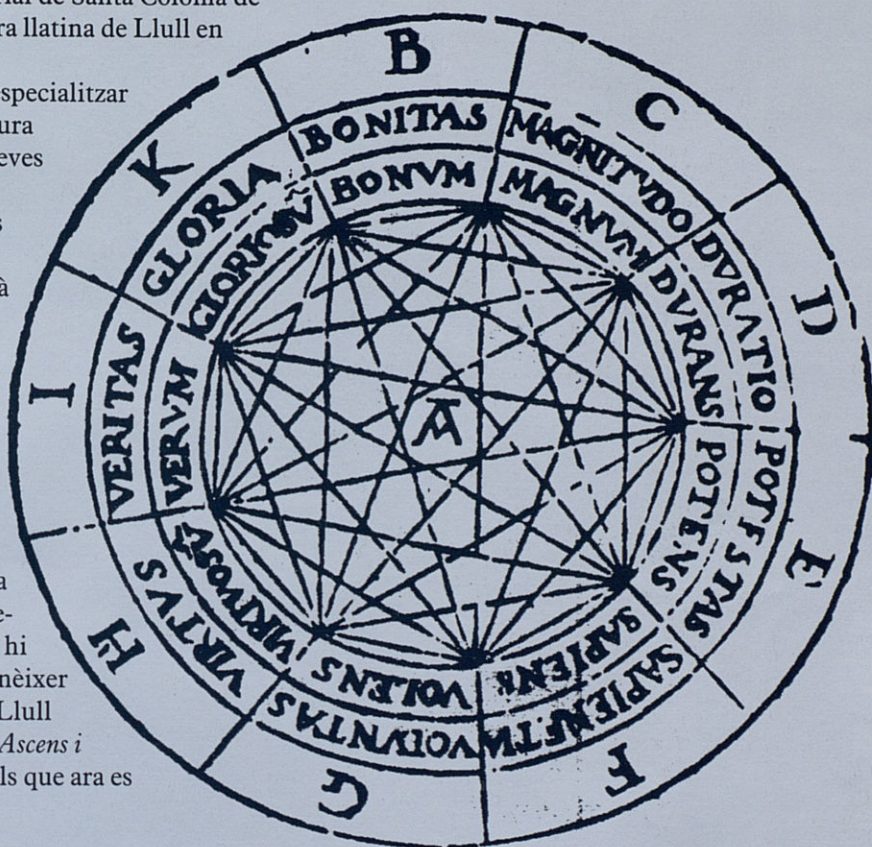
L'obra llatina de Ramon Llull, ara en català

Obrador Edendum, una nova editorial de Santa Coloma de Queralt, editarà la traducció de l'obra llatina de Llull en català.

Es tracta d'una empresa que es vol especialitzar en textos i estudis referents a la cultura humanística i científica. Entre les seves col·leccions estel·lars destaca la que aplegarà les traduccions de les obres llatines més importants de Ramon Llull, una sèrie de llibres que editarà conjuntament amb Brepols Publishers, que n'assumeix la difusió internacional.

Es tracta de l'obra intel·lectualment més vigorosa de l'escriptor mallorquí, la del lògic que era alhora filòsof i teòleg, i que és escrita bàsicament en llatí.

Aquesta obra, que en bona part ja ha estat editada críticament, és desconeguda pel lector català actual o bé no hi pot accedir. L'objectiu és donar a conèixer aspectes centrals del pensament de Llull expressats en els seus textos llatins. *Ascens i descens de l'enteniment* és un dels títols que ara es prepara.

Llengües amenaçades

El periodista canadenc Mark Abley publica un conjunt de cròniques sobre les llengües del món que es troben amenaçades. El títol original del llibre és *Spoken here, travels among threatened languages*, que s'acaba de traduir al castellà amb el títol *Aquí se habla; un recorrido por las lenguas amenazadas*.

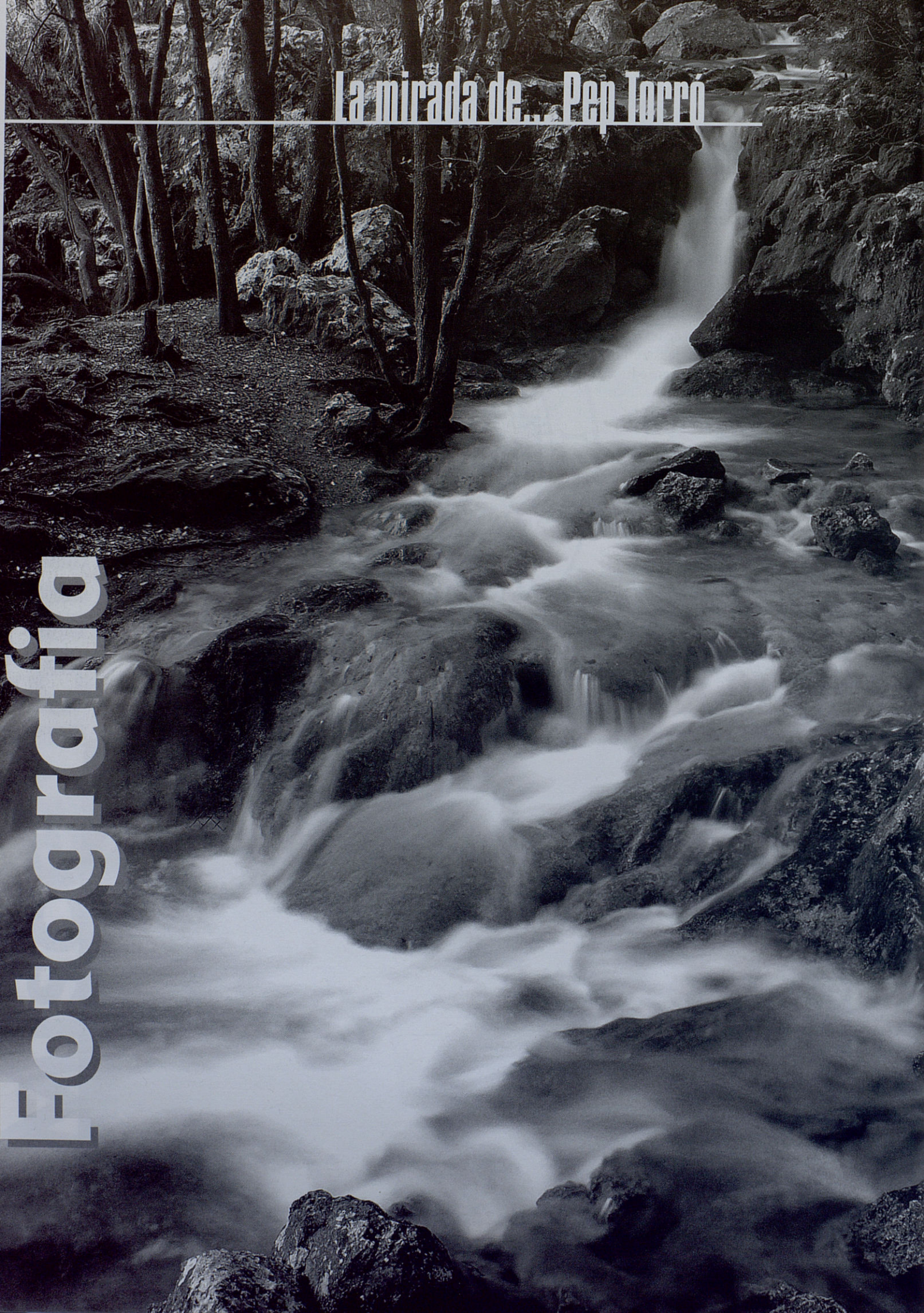
Mark Abley no és lingüista, sinó un periodista canadenc interessat, molt interessat, per les llengües i que fa una excursió per tot el món a la recerca de les que estan en perill de desaparèixer o han desaparegut del tot, com el manx; de les que han ressuscitat després d'haver-les donades tothom per mortes o inservibles, com l'hebreu, i de les que, havent ressuscitat un moment, tornen a estar en perill.

El llibre no parla del català. Podria ser considerat com un consol, perquè podria significar que Abley no classifica el català entre les llengües amenaçades.

D'Austràlia a l'Àrtic, en el llibre es parla d'idiomes com ara l'iroquès, el boro, el jiddisch i aquell de l'Amazones que un lloro va parlar per última vegada.

La mirada de... Pep Torró

Fotografía

VENEDORA

(20 de gener de 2006)

ISO equiv. 200

1/80, f/2,8

TORRENT DE COA NEGRA. ES FREU

(2 de febrer de 2006)

ISO equiv. 100

1,3", f/9

Trípode

La càmera és una Leica Digilux2,
amb òptica fixa Leica
Vario-summicon 28-90 mm.

Veredictes dels jurats de la desena convocatòria del premi Miguel Àngel Riera 2005

Premi Extraordinari de narrativa (dotat amb 6.000 euros i la publicació de l'obra) per a Josep Fondecaba i Fuster amb l'obra «l'última singladura»

Premi de narrativa breu (dotat amb 2.000 euros i la edició de l'obra) per Ramon Pardina Villanueva amb l'obra «la novel·la que no he escrit mai»

Premi de poesia (dotat amb 2.000 euros i la edició de l'obra) per Amadeu Vidal i Bonafont amb l'obra «120 dracmes».

Camilo José Cela: fabulador. Entre la mirada i la memòria

La mostra convida a conèixer l'univers personal i literari de Cela a través del llegat que el propi escriptor va disposar per a la fundació que du el seu nom a l'aldea natal d'Iria Flavia. Fins al 22 d'abril

Mozart visita la fundació "Sa Nostra" amb la camerata i els concerts per a escolars

Arran de la celebració del 250 aniversari del naixement de Mozart, la fundació "Sa Nostra" va organitzar un plec de concerts a carreg de la camarata "Sa Nostra". En el marc dels concerts escolars, es va du a terme l'activitat "la vida de Mozart en solfa", un viatge musical per la vida i la música del compositor de Salzburg.

Tendències

Llibres

Llibres per gaudir

BIEL MESQUIDA

'El mensajero de argel':

Una indagació sobre la memòria de J. C. Llop

És una novel·la que es llegeix a tota, com un bon *thriller*, perquè Llop ha construït una trama amarada de músiques (la banda sonora és impressionant) i de misteris (els secrets de família són primfiladíssims) que t'arrossega des de l'inici. I es rellegeix a poc a poc, asaborint un llenguatge ple de plecs i entreteles que la velocitat de la primera lectura t'havia amagat. La veu de **Carlos Orfila Klein**, un llicenciat en història de quaranta anys que dirigeix un programa de ràdio, «La Morgue», en què entrevista vells que ressuciten el seu passat, té la seducció d'aquells antiherois que es miren el món amb l'escepticisme dels que estan de tornada de tot i, ahora, amb la curiositat en punt de l'individu que vol saber zones fosques i desconegudes del seu passat propi, de la seva identitat familiar: que recerca veritats. Una ininterrompuda i fastuosa col·lecció d'enigmes i d'aparences equívokes enrevolten aquest protagonista que intenta lluitar contra la desmemòria i, simultàniament, recuperar el que queda de la peripècia dels seus pares, uns fracassats de les comunes hippies i del somnis de l'Era Aquari. Un text de luxe amb una coberta magnífica de **Dis Berlin**. Publicat a Editorial Destino.

'La història robada': Biografia del batle de Manacor Antoni Amer 'Garanya'

L'autor, **Antoni Tugores**, ha aconseguit amb un llenguatge planer i una gran documentació de fonts ben diverses (moltes inèdites i d'altres orals) explicar-nos el Manacor de finals del segle XIX i principis del XX i contar-nos la vida d'un home bo, el batle **Garanya**, que va néixer el 1882 i fou assassinat per l'esquena pels falangistes el 29 de desembre de 1936 al tristement famós cementiri manacorí de Son Coletes quan aquests mateixos assassins ja havien llevat la vida al seu fill gran, **Jaume**, i al seu cunyat, **Bartomeu Caldentey**. Són tres-centes quaranta planes en què d'una forma documental es recupera una part d'aquesta memòria que els vencedors de la guerra incivil havien intentat fer desaparèixer. El clima de por que Tugores denuncia fins a l'actualitat ens demostra la necessitat de recuperar sense revanxismes la vida d'una humans que foren assassinats per ser fidels a la legalitat de la República. Publicat a Edicions Documenta Balear.

‘Vulgata’: Poemari d’amor donat de Gabriel de la S. T. Sampol

Són dotze poemes que escriuen, reescriuen (i s’inscriuen) el llibre dels llibres: la Bíblia amb una escriptura polifònica i secreta que demana la complicitat sagrada del lector per fruir-la amb totes les intensitats que la metàfora promet. El pròleg de la poeta i professora **Margalida Pons** és modèlic perquè dissenya un panorama analític límpid i complex que dona llum sense desxifrar, explica sense desentranyar i ofereix informacions riquíssimes per orientar-nos en aquest territori de la Vulgata: el del dubte, com molt bé diu la Pons: «un territori ambigu per a la interpretació i fèrtil per al pensament.» El fet que no hi hagi existència fora del llenguatge és un dels leitmotiv d’aquest llibre ple d’argumentacions, de narrativitats, de capgiraments fets amb innovadores textures gramaticals i sensuals de l’idioma. Sampol crea una música pròpia que «juga» amb els motius bíblics del guia (Moisès), l’home pacient (Job), la crisi religiosa, l’angoixa, la identitat, la mort, i crea contrapunts engrescadors i euforitzants amb una llengua epifànica. Publicat a Editorial Moll.

‘Cants’: L’extraordinària traducció de Leopardi per Comadira

Amb un treball llarg, esforçant i ben sensible, el traductor poeta **Narcís Comadira** s’ha passat quasi vint anys amb la lírica leopardiana per aconseguir dir gairebé la mateixa cosa que diu l’original italià. Els registres lingüístics que Leopardi experimenta en les tries lèxiques i en les estructures sintàctiques foren un repte per a Comadira, que superà mitjançant la creació d’un català que fugís tant de l’encarcament com de la simplicitat. I al costat d’això ha intentat traduir els poemes amb el mateix nombre de versos de l’original i construint hexasíl·labs i decasíl·labs leopardians quan calia. En les notes que acompanyen a aquesta edició bilingüe podem veure la feinada que ens ofereix i la minuciositat d’un treball de coneixement del corpus leopardià fins als darrers detalls. Aquesta obra, premiada amb el Cavall Verd de traducció, és una feta cultural de primera categoria perquè incorpora al català un text essencial de la literatura italiana i universal. El cigne de Recanati fet nostre.

Un llibre clàssic de Guillem Simó

En aquesta part del món. *Dietaris, 1974-2003* (El Gall Editor). Vaig tenir una amistat amb Guillem Simó des dels meus anys d'estudiant de biològiques a la Universitat de Barcelona, els difícils i apassionants seixanta. Ell era de la penya mallorquina (**Nadal Batle, Joan Mir, Miquel Bauçà, Sebastià Ramis, Llorenç Mestre, Carina Pàmies, Valentí Puig**, etc.) Ens reuníem al bar El Coto del carrer del Carme i, a més a més de dinar plegats, jugar a dòmino, a les maquinetes, anar al cinema, a ballar, assistir a les classes de **Mosterín** o de **Rubert de Ventós**, etc., organitzàvem «conferències i encontres culturals subversius» i cursos de català a la residència Sant Antoni, que era com un oasi dins la Barcelona de plom i grisos de la dictadura franquista. Guillem ja era de jovenet un lector fi i crític que em comentava els meus esborranys de poemes (em deia «poeta agrícola»), m'ensenyava història prohibida (de la llengua catalana als avantprojectes d'estatut illenc del temps de la República) i m'aconsellava moltes lectures. Quan ens férem adults, després d'aquells anys lluitadors i d'aprenentatge, no deixàrem de tenir complicitats amistoses. I aquestes tres-centes planes de dietari m'afecten també, sobretot, perquè són una obra literària extraordinària feta amb els materials més íntims i fondos: la pròpia vida escrita a consciència. Guillem Simó, amb una hipersensibilitat de poeta, va filar i perfilar, des del 1974 fins al 2003, els passos diaris que l'acostaven a la mort (aquest és el fil de tot dietari), el *quotidie morimur* que li ensenyaren **Marie Bashkirtseff** i **Amiel**, **Pavese** i **Jules Renard**, **Ribeyro** i **André Gide**, **Pío Baroja** i **Cioran**, *El quadern gris* de mestre Josep Pla, etc. I ho va fer amb la construcció d'una forma pròpia que és tota una biografia moral, i, alhora, una polifònica —crua i aguda— visió social que el retrata i ens retrata. Simó no ens amaga res, com els dietaristes de bon de veres: hi ha la mirada

duríssima sobre si mateix sense cosmètica ni parafernàlia, una exploració de la singularitat fins als detalls més ínfims i desoladors, una descripció amb frases planeres d'una exactesa transparent del pas del temps a través del seu cervell i de la seva existència: la construcció d'un estil que basteix una vida. I també ens dona, amb la generositat dels grans esperits, les espines del seu sentir —sofrir amb la dignitat de l'estoic— sobre una societat com la nostra amb totes les complexitats, les claudicacions, les misèries, les corrupcions i, també, les petites bel·leses, els gaudis i els coratges. És un llibre escrit per a nosaltres, els seus contemporanis, però també per als humans del futur, que hi podran

trobar a través de les seves retxes i d'una forma nítida —que els lectors d'ara podem desenfocar— (una vegada esborrades pel riu del temps les xafarderies provincianes dels que es poden creure directament concernits pels mots simonians) tocar un home bategant, en cada idea, en cada fracàs i en cada tendresa; en la música d'uns mots que marcats pel temps lluitaran contra el temps. És un llibre clàssic: el que en tota època es llegirà perquè no s'atura de dir, de dir-se. Gràcies, Guillem!

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Alan Lomax i el seu «Mallorca Notebook»

LLORENÇ VICH SANCHO

Notes literàries

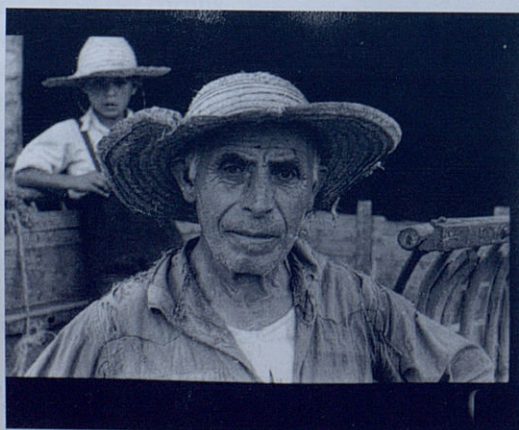
«Aquest és un país fantàstic. Calor durant el dia. La mar a prop. Figues, taronges, prunes, peres que s'obrin de madures. Les cases antigues i senzilles. Les ciutats antigues i belles. La gent més agradable que he conegut mai. Decidesc establir-me definitivament a cada poble i casar-me amb cadascuna de les encantadores joves *señoritas* que hi veig. Paraules, moviment, ambició es rendeixen a les Balears davant el pur plaer de viure. I jo seria capaç de deixar la meva vida en suspens fins demà, si no hi hagués tanta gent que depèn de mi. Només tinc ganes de nedar, dormir, mirar, conversar. I si hi ha res més agradable que xerrar amb una al·lota d'ulls negres enmig de la Rambla (aquest ombrejat passeig de Palma), entre les nou i les onze i mitja del matí, jo encara no ho he trobat.»

Prou expressives i eloqüents són aquestes paraules aparegudes en els quaderns de notes de l'eminent musicòleg nord-americà Alan Lomax, el qual visità les illes de Mallorca, Eivissa i Formentera durant l'estiu de 1952.

Ara com ara podem visitar a l'illa de Formentera una esplèndida

exposició, organitzada per la Caixa de Balears, «Sa Nostra» sobre l'obra d'aquest curiós personatge, desaparegut el 2002. En pocs mesos també arribarà a Palma. És clar que es tracta d'un importantíssim llegat de fotografies etnològiques que van acompanyades d'uns enregistraments musicals de les nostres tonades de camp, un món quasi perdut del tot. Nosaltres, per la nostra banda, reproduïrem algunes d'aquestes imatges però sobretot ens centrarem en petits fragments dels seus quaderns de notes que no deixen de tenir interès històric, literari i anecdòtic. El musicòleg Antoni Pizà –responsable de la mostra– ha fet, una vegada més, un esplèndid treball d'investigació. Així ho constatem en el catàleg llibre titulat *Mirades: Músics i gent de Mallorca, Eivissa i Formentera de l'arxiu fotogràfic d'Alan Lomax*, editat per Lundberg.

Alan Lomax havia nascut el 1915 a la ciutat texana d'Austin. Amb el seu pare, John Avery Lomax, ja enregistrava música per a l'*Archive of American Folksong*, que depenia de la Library of the Congress. La política –com sempre– s'encarregà d'anul·lar el fons econòmic destinat a l'arxiu. Aleshores Lomax es trasllada a Nova York, i allà rep un encàrrec de Columbia Records: crear una col·lecció de música tradicional arreu del món. El projecte, naturalment, inclou les terres espanyoles. El 1950 s'estableix a Londres i aconsegueix que la BBC li proporcionï el suport financer necessari per a viatjar per les terres ibèriques i començar a recopilar els cants de les gents populars. La seva mítica col·lecció de música folk és prou

coneguda i reconeguda internacionalment.

No tot, emperò, són anotacions idíl·liques com les que han encetat aquest article. El dia 22 de juny de 1952 arriba a Barcelona, acompanyat per Jeanette Bell –assistent facilitada per la BBC. Llegim: «Trajecte de Port Bou a Barcelona. Vaig fer algunes fotos d'aquesta ciutat de negocis polsegosa, ennegrida pel fum i vaig pujar al tren a les 9. Malgrat la xerrameca constant de Bell era fàcil constatar la pobresa del país: la preponderància de vehicles tirats per cavalls, la roba espellifada de la gent i la tensió nerviosa que es reflectia en els seus rostres. Però, no es veien captaires. [...] I pertot arreu hi ha quaters polsegosos, malmenats, amb el mateix cartell sobre totes les portes i una llegenda: *Todo por la Patria*. Resulta tan forçat que hom no deixa de demanar-se, *¿la pàtria de qui?*, i basta pegar una ullada als carrers per obtenir-ne el convenciment immediat que no es pot tractar de la pàtria de tots aqueixos homes extremadament magres, d'aquests transportistes en carros de cavalls, d'aqueix eixam de venedors de loteria. [...] Aquest maleït govern (?) de Franco no se'n sortirà. De cap manera [...].»

És clar que Lomax no era un home gaire visionari en política. El seu tema, sens dubte, era la música. El dia següent, el vint-i-tres, assisteix al II Festival Internacional de Folklore que es feia a Palma. Seguim llegint: «Avui per primera vegada he donat la mà a un feixista: el secretari del batlle. Ens han rebut en el desconcertant estil espanyol. No ha vingut ningú a cercar-nos, no teníem cap reserva d'habitació, hem hagut d'esperar el berenar durant hores. [...] El llum suau que il·lumina Palma és més brillant que el llum del migdia a qualsevol lloc del nord d'Europa. Però els folkloristes són tan mal educats i tan poc cordials com sempre. Un d'ells, de nom

(García) Mato(s), m'ha renyat perquè he demanat ous per berenar i, fins i tot, a l'hora de dinar, ens ha exigut a B. i a mi que canviàssim de taula i que no seguèssim a la taula central. [...]

Schneider sembla el cap d'un camp militar: exhibeix una barra feixuga amb perilla de comandant alemany. Capaç de qualsevol cosa.» De la primera vetllada d'enregistraments, queden anotades aqueixes paraules: «Plaça de Toros de Palma. Ocupades la meitat de les localitats, a més dels balcons. [...] (Finalment desistesc d'enregistrar.) [...] José Antonio (Garrido em conta la seva particular història del Feixisme) era el fill de Primo de Rivera, el filòsof del Falangisme. Aconseguí organitzar la joventut per tal de combatre els rojos, fou

empresonat i assassinat durant la seva captivitat i es convertí en l'heroi dels joves. Un socialista cristià. "Sembla —em diu— que els sindicats estan fent la seva feina. Naturalment no existeix el dret de vaga. Els salaris són esquifits, però tot

funciona més o menys bé." J(osé) Ant(onio) reconeixia la imp(ortància) de la cultura. Així que es creà la Secció Recreativa (de la Falange). La seva germana, Pilar Primo de Rivera, era una dona senzilla i humil que concebé la idea de crear una secció paral·lela de la F(alange) per a les dones. Ara ella mateixa s'ha convertit en la guia espiritual de la dona espanyola»

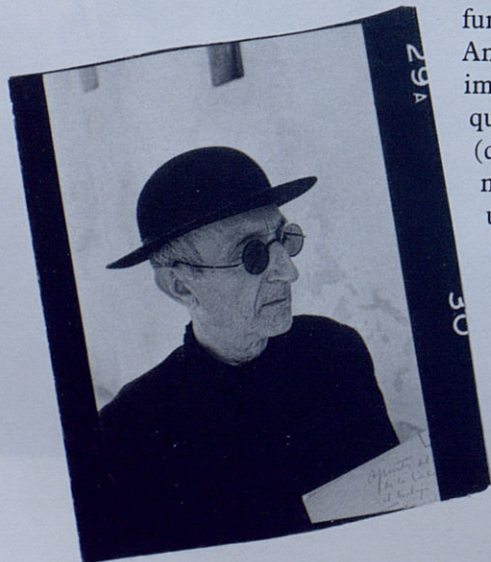
Amb to desenredat declara

que «Ahir vespre, na Catherina, una prostituta de Palma, morena i d'ulls negres, em va contar que per una feina eventual a una fàbrica de botelles local el seu sou, com a aprenent, era de 30 pessetes. Naturalment aquells diners no li bastaven per a la seva manutenció i la del seu fill, per tant, la nit feia el carrer. Em va demanar 15 pessetes, la qual cosa vol dir que el seu preu normal, quan treballa amb clients de Palma, és aproximadament la meitat.

»Les prostitutes que he conegut a Palma constitueixen la colla de dones més espellifades i exhaustes que he vist en la meua vida. L'altra nit les vaig observar mentre jugaven a cartes: un homosexual ros li va posar a una d'elles la mà a la vagina i es va passar-hi una estona fent-li jocs, mentre ella continuava jugant i fumant tranquil·lament; únicament els seus ulls es dilataven lleugerament el moment que l'home interrompé de cop el seu maneig.

»Si hagués pogut entendre i enregistrar totes i cadascuna de les paraules de na Catherina, hauria enriquit la meua comprensió d'Espanya al mateix temps. Espanya és un país en què una al·lota respectable de classe mitjana no surt tota sola amb un jove fins que no estan compromesos oficialment. No existeix una llei de divorci, la qual cosa implica que totes les joves en edat de casar-se tampoc no es llencen impetuosament a qualsevol matrimoni. Les llibertines tenen fills fora del matrimoni i tothom les menysprea.»

Tot un quadern de notes que sobrepassa els aspectes estrictament musicals i sobretot els de la beateria cultural. Caldrà afegir un punt de vista més als annals de la nostra història, el d'aquest nord-americà que topà de front amb una nova societat, que aleshores era fruit d'aquell socialisme nacionalista que representava el franquisme.

Ara és l'hora. Ara, l'Obra: l'Obra Cultural

enceta una campanya de captació de socis

EL MIRALL

L'Obra Cultural Balear ha editat cinc mil despertadors per deixondir la gent més sensibilitzada amb la llengua, la cultura i el país

El nou equip directiu de l'Obra Cultural ha engegat una de les iniciatives més ambiciosos del programa d'actuació avalat pels socis de l'entitat el mes de novembre passat: ha posat en marxa una agressiva campanya de socis.

La imatge triada per a la campanya és el despertador. Amb aquesta icona, la institució degana de la defensa del país pretén deixondir la gent més sensibilitzada amb la llengua i la cultura. De fet, l'Obra ha editat cinc mil despertadors amb la intenció, d'entrada, d'incrementar en cinc-cents el nombre de socis de l'entitat d'aquí a final d'any. L'objectiu és fer mil cinc-cents socis nous abans d'acabar el mandat de la junta actual.

L'actuació es va presentar al nou local de l'Obra (carrer de Bartomeu Pou, 31, Palma) en un acte en què

participaren socis de totes les edats. En representació dels socis històrics hi acudiren l'expresident Climent Garau i la filòloga Aina Moll, una de les primeres membres. En nom de la Junta Directiva actual, el vicepresident, Tomen Martí, i el president, Jaume Mateu. Finalment, Toni Sansó i Cati Vidal, membres de Joves de Mallorca per la Llengua i nous socis de l'Obra, hi assistiren per representar els socis de les generacions més joves.

Així mateix, com a element central de la campanya, s'han editat set mil tríptics explicatius amb les raons per fer-se'n soci, que es faran arribar a totes les localitats de Mallorca amb paradetes a les principals fires i mercats. L'Obra també inserirà anuncis a les publicacions de premsa forana per engrescar nova gent.

La iniciativa ha començat bé: només durant la primera setmana de campanya ja s'hi havien apuntat cinquanta persones noves. Un detall important: els despertadors no duen piles. Les hi ha de posar cadascú.

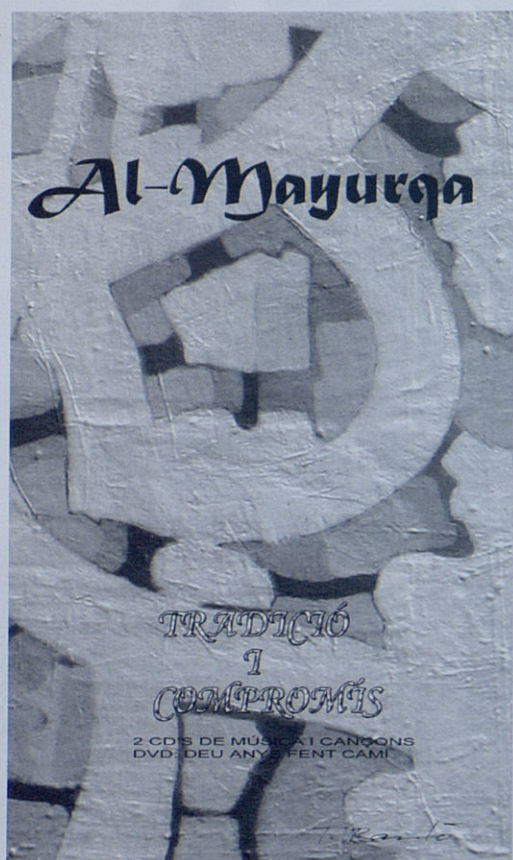
Com a element central de la campanya, s'han editat set mil tríptics explicatius

La imatge triada per a la campanya és el despertador

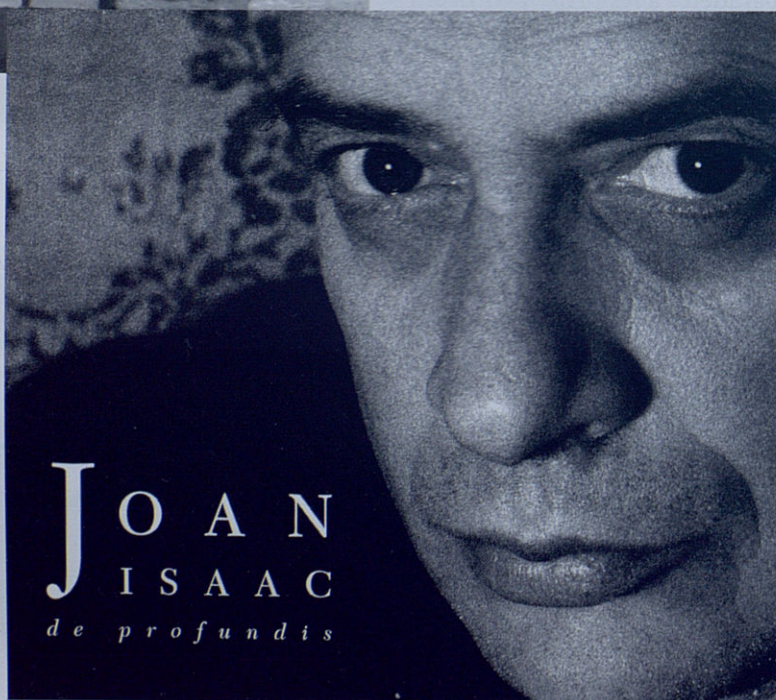
Discoides

RAFFEL M. CREUS

Si heu seguit aquesta secció musical, estimats amants dels discoides, us haureu adonat que, en presentar les novetats sonores, indirectament hem evidenciat la crisi del sector discogràfic més d'un pic. En els temps del «café per a tots» que suposa Internet, quan l'acte de comprar un CD s'ha convertit en una mena d'heroïcitat, la indústria (segells, intèrprets i companyies) s'ha vist en la necessitat d'oferir més per vendre la música, ja no basta amb l'enregistrament d'àudio, la imatge és el valor afegit. No us penseu, però, que el món dels discoides visuals musicals es limita als videoclips i les actuacions en directe de l'artista protagonista, ni de bon tros! En tenim dos exemples ben a prop.

En aquestes pàgines, donarem compte de la presentació de *Trempats* a càrrec dels **Xeremiers de Son Roca** (Tomeu Camps i Pere Joan Martorell). La bona acollida del treball va impulsar els músics i la seva discogràfica a realitzar un documental al voltant de les xeremies, els xeremiers i la seva presència en la cultura popular. Sota la direcció de **Miquel Brunet**, intervenen en una xerrada que dóna peu a les imatges, els músics i els experts següents: **Toni Artigues, Toni Torrens, Francesc Vallcarneras, Xavier Carbonell, Manuel Martorell, Jordi Aixalà, Tomeu Camps, Pere Joan Martorell, Pep Miquel Camps i Toni Roig**, aquest darrer conegut per tothom per ser el cappare d'**Al-Mayurqa**, justament els protagonistes d'un altre discoide visual musical. *Tradició i compromís* és el nom del paquet, que inclou un DVD i dos CD, aquests amb uns títols que ho diuen tot: *Per a ballar* i *Per a escoltar*, un complet recorregut per deu anys de sons (jotes, fandangos, boleros, romanços...) d'un dels grups més combatius de la nostra música d'arrel en favor de la malmenada cultura popular illenca. El DVD també té lema significatiu: *Deu anys fent camí*, i en cinc capítols («Recuperació de les festes populars», «Som hereus d'una societat agrícola», «Les nostres eines», «Al-Mayurqa un a un» i «El camí recorregut») ens proposa un viatge per la història cultural i musical mallorquina, amb aturades a allò que encara

JOAN
ISAAC
de profundis

retenim. El grup, com és clar, hi posa la música i, també, la cara; amb tot, resulta un document gràfic valuós de la nostra herència popular. L'autor del DVD és **Miquel Llinàs**. Ah!, i és subtitulat al galleg, èuscara, castellà i anglès. Així, tothom que vulgui il·lustrar-se ho podrà fer sense excusa.

De document a document: aquest, arxiu sonor de primera magnitud, joia impagable dels cants ancestrals. Es tracta de l'edició remasteritzada de *Cançons amb sa ximbomba i tonades dels camps de Mallorca*, de **madò Antònia Buades**, la poblera nonagenària estrella indiscutible entre els cantaries mallorquins, la número u dels intèrprets de cançons de feina de fora vila. «Tonada des llaurar», «Tonada de batre», «Tonada d'exsecallar»..., dotze tonades de cant, tres cançons de ximbomba i tretze tonades de ximbomba, tot un recull. El disc va ser enregistrat el 10 de març de 1985 als estudis de la Fundació ACA a Búger, i ara, vint-i-un anys després, a la fi veu la llum. Dins els mateixos paratges de recerca i divulgació del nostre pòsit cultural, hi trobam una altra novetat discogràfica. El títol du tota la informació bàsica: *Joan Manel canta als poetes illencs*, ell és el cantautor **Joan Manel Escobedo**, i alguns dels escriptors homenatjats són Ramon Llull, Anselm Turmeda i Ibn Said. El que no descobreix el títol és que els ritmes no són de l'època de les lletres, sinó del segle xx, com ara el swing i la bossa nova.

Continuam amb el folk, ara, emperò, ens fixarem en una formació que barreja els temes propis («Fandango des romanç»), amb cançons populars («En Pep Gonella») i lletres d'autors contemporanis («La mar de Portopetro»), es diuen **Quart Creixent**, són set (tres al·lotes i quatre al·lots) i, guiant-nos una vegada més pel nom, *Dos colors*, descobrim que efectivament

aquest segon treball discogràfic és doble: trenta-un temes i una pista interactiva molt completa repartits en dos CD; com en el cas d'Al-Mayurqa, un és per ballar, i l'altre, per relaxar-se escoltant.

Per aquest número, hem acabat amb la música popular, però no amb les novetats. El pop rock ens arriba de la mà de **TuTu-Pa**, cinc joves (Andreu, Joan, Toni, Paco i Jaume) del llevant mallorquí que debuten en el mercat discogràfic amb *Segueix es moviment*, un àlbum d'onze temes que signa el conjunt i en què reivindiquen la seva mallorquinitat i la vitalitat juvenil que els amara. En el tema «E-mail» reneugen de la comunicació virtual i reclamen el tracte personal i l'intercanvi epistolar. De terres del continent ha arribat a les botigues el darrer treball d'un home, un cantautor exactament, que es retirà per voluntat pròpia del rebombori musical i tornà quinze anys després. Parlam de **Joan Isaac** (Esplugues de Llobregat), que d'ençà que va tornar el 1998 ha enregistrat tres discos (un dels quals en directe al TNC) abans d'aquest, anomenat *De profundis*, que fa referència a una carta d'Oscar Wilde dita així. Són tretze peces signades i compostes per ell mateix. També les canta sol, menys dues, en què l'acompanyen dos monstres: en una **Lluís Llach**, en llengua italiana, a l'altra **Ana Belén**, que, per

primera vegada, canta en català. En destacam «Manfred», un tema dedicat a Man, aquell home estrofolari que vestia només uns calçotets, vivia a la Costa da Morte i que morí de pena quan el «chapapote» envaí la seva casa museu d'objectes marins. Apuntarem que Isaac va patir un atac cardíac a finals de gener, però, feliçment, se n'ha recuperat i ha reiniciat les presentacions de *De profundis*.

I no n'hi ha més. Segurament, entre les properes novetats discogràfiques, hi tornarà a haver discoides visuals, atès que darrerament són molt freqüents. A veure si així els nostres artistes augmenten les vendes en detriment de tant de producte *light*, insuls i sense espècies com la majoria del que triomfa.

La possessió de Galatzó: natura, història, llegenda i literatura

GASPAR VALERO

Itinerari

es Capdellà - cases de Galatzó -
Ca l'Amo en Biel - camí des
Graner des Delme - es Capdellà

Durada: 2 hores

Partim des Capdellà pel carrer Major. Deixam la carretera d'Andratx a l'esquerra i voltam a la dreta, on comença el camí vell de la possessió de Galatzó. Avançam per camí planer, amb les cases de Son Durí a l'esquerra, separades del camí, i el camí des Graner des Delme a la dreta, per on proposam acabar la passejada. Sis o set minuts més endavant, a l'esquerra queda el camí de la possessió de Son Hortolà. Envoltats de sementers d'ametlers i de garrovers, després d'un redol de pins, arribam a la contrada anomenada ses Rotes Llargues. Passam una barrera i una pujadeta ens deixa al coll Gomà, amb pins i alzines, on franquejam la barrera de Galatzó i entram en terrenys d'aquesta gran possessió. En lleugera davallada, arribam a la confluència amb el camí que, cap a la dreta, condueix a la carretera des Capdellà a Galilea. En aquest entreforc, la nostra ruta continua per l'esquerra. Deixam a l'esquerra un camí que puja vers la contrada dita es Tramuntanal i arribam a una petita construcció:

és el graner dels Delme de Galatzó, lloc on es guardava des de l'edat mitjana fins a principis de segle XIX la contribució en gra que havia de fer la possessió als senyors feudals de la comarca anomenada el Pariatge, domini repartit a mitges entre el bisbe de Barcelona i el rei. Continuem

entre parets, mentre observam a mà dreta els molins d'aigua de Galatzó, i arribam immediatament a les cases de Galatzó.

Les cases de Galatzó

En el repartiment de després de la conquesta, l'antiga alqueria

Itineraris

islàmica de Galatzó correspongué al bisbe de Barcelona, Berenguer de Palou, que cedí les seves possessions als seus porcioners. Sabem que l'any 1283 Guillem Porcel posseïa l'alqueria Galatzó. Durant els segles xv i xvi pertangué a la família Vivot. L'any 1627 Joan

Vivot va vendre la finca a Pere Ramon Safortesa, primer comte de Santa Maria de Formiguera i pare de Ramon Burgues Safortesa, conegut popularment amb el sobrenom del Comte Mal, personatge que reformà les cases l'any 1688. La propietat restà en mans dels comtes

de Formiguera fins que cap al 1870 fou adquirida per l'empresari Ignasi Fuster Fuster, de Can Polla. A finals dels anys quaranta del segle xx, la finca passà a mans de l'industrial basc Victorio Luzuriaga, els hereus del qual encara la posseeixen, malgrat diversos

intents de compra que s'han divulgat recentment. El gran casal de Galatzó presenta una façana situada davant una carrera espaiosa. L'alçat és de tres plantes. Tot el parament de la façana està decorat amb la

pedra a la cantonada de la capella és la potada del cavall del Comte Mal.

Galatzó, paisatge literari

La contrada de Galatzó —cases i puig— copsen el batec de la llegenda del Comte Mal alhora que mostren paisatges encisadors. Tot

El portal forà és de grans dimensions, d'arc rodó, i comunica amb la clastra

tècnica de l'esgrafiàt, amb petites pedres que dibuixen figures geomètriques o vegetals. El portal forà és de grans dimensions, d'arc rodó, i comunica amb la clastra; mostra la data de 1880. L'edifici presenta la tradicional divisió entre casa dels amos, a la planta baixa, a la dreta de la clastra, i casa dels senyors, al primer pis. També es conserva la tafona, mecanitzada. La capella se situa a la dreta de la façana; fou aixecada l'any 1688 pel Comte Mal, com recorden la làpida del portal i l'escut, i fou restaurada l'any 1952. L'interior és presidit per una imatge de la Mare de Déu del Carme. Conta la tradició que la marca feta a la

plegat ha permès també congriar un important conjunt de composicions literàries que s'han inspirat en aquesta llegenda i en aquests espais naturals.

Miquel Ferrà i Juan ens aporta un poema inquietant, titulat «La passejada»:

De Galatzó arran del cingle,
no sé com, vaig arribar.
Tramuntava sa carena
dins la fosca d'un ruixat.
Mon front banyà la tempesta,
retronant pels espadats.
Vora la font volguí asseure'm
perduda en l'alt roquissar.
Dessota els negres pollancres
un fantasma em va aturar:
entre regalims de pluja,

encenent-se a cada llamp,
el Comte Mal a la pica
abeurava son cavall.

Maria Antònia Salvà, en el poema titulat «Record de l'excursió a Galatzó», evoca la passejada que féu des de la masia familiar de Son Hortolà fins al cim del puig de Galatzó:

Jo no creia mai tornar-hi
al cim de Galatzó
d'on un dia d'encantari
poguí veure l'escenari
d'un voltant corprenedor.

Lloc que fora placidesa,
paradís de l'ideal,
sense l'ombra arreu estesa
que el sobtava en sa feresa
al record del Comte Mal.

Mes ja l'ombra d'aquell dia
s'ha esvaïda en l'horitzó
dins claror de poesia
—sol o llibre en ple migdia.
mercès a qui n'és Autor.

El poeta Guillem Colom i Ferrà situa aquests paratges com a centre del seu gran poema narratiu titulat *El Comte Mal*. La segona estrofa de l'obra diu així: Galatzó, altiu canelobre on la llegenda es recobra

i on crema en sa flama viva l'ances
[tral tradició
que nostra muntanya tanca,
que ets el cim d'on arranca,
brot per brot, branca per branca
l'alta Serra de Mallorca, des
d'Andratx a Formentor.

Des de les cases de Galatzó, tornam
enrere inicialment pel mateix camí.
Assolim el graner del Delme i
continuem pel camí principal que
va a la carretera es Capdellà-
Galilea, per la qual cosa deixam
de banda el camí del Tramuntanal
i també el camí vell des Capdellà.
Passam el portellet que indica que
entram a l'antic arrendament de
Ca l'Amo en Biel i, a devers cinc
minuts, entre sementers amb
ametlers i clapers a manera de
marges, anomenats galeres, arribam
a les cases de Ca l'Amo en Biel.
Austeres i senzilles, tenen només
una planta d'alçat, portal forà
escarser i una clastreta. Un fasser
fita la casa.

Des de Ca l'Amo en Biel,
continuem per camí planer cap a
la carretera, vers migjorn, i
deixam immediatament a l'esquer-
ra el camí des Ratxo. Travessam el
torrent per un gual empedrat i
deixam a l'esquerra un camí que
s'apropa a Galilea. Just després,
arribam a la portalada de la
posseïó de Galatzó, un gran arc
de pedra que ens marca el final de
la finca. Vuit minuts després,
arribam a la carretera es Capdellà-
Galilea (PMV-1032), a prop del
quilòmetre 2. Ja per asfalt, agafam
la carretera cap a la dreta, en
direcció al poblet des Capdellà.
Deixam a la dreta el camí de Son
Claret, amb els característics
merlets que coronen les cases.
Asfalt endavant, a l'altura del
quilòmetre 1,100, abandonam la
carretera i voltam a la dreta pel
camí des Graner des Delme. Vuit
o nou minuts més endavant,
enllaçam amb el camí vell de
Galatzó, per on hem començat
l'excursió, ben a prop de les cases
de Son Durí. Voltam a l'esquerra i
ben aviat arribam al nucli des
Capdellà, on acabam la passejada.

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

OMEGA

LONGINES
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

FORTIS
SWISS WATCHES
OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH

SWISS ARMY

EMPORIO ARMANI

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
07001 • PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 721 563 • 971 724 344
Fax 971 714 369
www.relojeriaespanola.com
respanyola@wmega.es

Tendències

La tornada del cine polític

MATÍAS VALLÉS

Contra el que podria semblar, l'auge del cine polític no sorgeix d'una ebullició generalitzada d'aquesta parcel·la –amb la indústria cinematogràfica com a reflex–, sinó precisament de la traïció a la seva combativitat obligatòria dels canals habituals de difusió d'aquest debat, vegeu la premsa. Davant l'atonía de la informació, la deformació en la pantalla s'obre camí. Per reflexionar, hem de refugiar-nos a la sala fosca, qui ens ho havia de dir en aquesta altura de la societat de l'espectacle. I no començarem la llista per *Munich*, ni per les dues pel·lícules de George Clooney o per la transformació de *V* en una metàfora del 1984 orwellià. Molt abans de tot això va arribar *Luther*.

Hollywood denomina *sleepers* l'èxit inesperat d'una pel·lícula que no estava condemnada a la glòria. Dorment, la seva trajectòria en la taquilla s'inicia amb la modèstia previsible. No obstant això, la seva estatura creix inesperadament, i adquireix una longevitat que els analistes no encerten a desentrellar. *Luther* no tan sols no tenia credencials d'èxit, sinó que l'estrena es va endarrerir tres anys. Ningú no hi confiava. Va ser saludada amb la fredor que acull els productes històrics, una correcta biografia que oscil·la en la frontera entre el cine i la televisió. Els espectadors no varen compartir aquesta displicència, i va funcionar el boca-orella. El secret? *Luther* és cine polític de nombrosos quirats i quilowatts, amb una interpretació excepcional de Peter

Ustinov. Evitant un plantejament definitiu sobre la fe religiosa, col·loca el bisturí en el punt exacte on les creences es distorsionen en endinsar-se en l'orbs temporal.

Luther no dubta de la fe dels predicats, sinó dels predicadors, i aquesta posada en solfa és l'essència del cine polític. Ara sí que arribam a *Munich*, un altre títol concís i que ha propiciat un debat planetari. Els esdeveniments dels quals arranca la pel·lícula es remunten a 34 anys enrere. Convé recordar que el 99 per cent del públic habitual del cine no arriba a aquesta edat. A pesar d'això, pot parlar-se d'una resposta important. El magnetisme que en el seu dia va suscitar l'atemptat queda intacte. El percentatge decreixent de joves interessats per l'actualitat ha quedat fascinat pels Jocs ensagnats. Spielberg ha estat excepcionalment a la seva altura, i els ha servit un menú sense precuinar. *Munich* té densitat sobrada per quedar inclosa en el cine polític d'alta volada. No cal inserir-la en el circuit de pel·lícules que solidifiquen els nostres prejudicis, sinó entre les que susciten interrogants imprevists. Les vestidures que Spielberg ha contribuït a esquinçar no s'han estremit per la blasfèmia, sinó per la coentor davant una inquietud inesperada. Des del punt de vista estrictament cinematogràfic, sobresurt l'escena en què el terrorista aguaita a la terrassa de l'apartament de la vila olímpica mentre a la televisió de l'interior es contempla la seva imatge a l'exterior. No pot despatxar-se com una mera mostra de

l'habilitat tècnica del cineasta, la seva capacitat simbòlica a un costat i a l'altre del mirall permet calibrar les vies directa i diferida d'accés a la realitat. Cap observador la percep completa, fins i tot Leonardo ens va advertir sobre els perills de fiar-nos dels nostres sentits.

Ni en el nostre deliri més desenfrenat hauríem imaginat que un dia animaríem George Clooney com el campió del cine polític, el portaestendard de la resposta ciutadana al desvergonyiment irresponsable dels seus governants. En vista del seu currículum al costat de Catherine Zeta-Jones, es feia inversemblant que un dia presentàs simultàniament *Good Night, and Good Luck* (Bona nit i bona sort) i *Syriana*, en què la paraula precedeix qualsevol consideració sexualment simbòlica sobre el seu protagonista més famós. Encara té més valor que hagi aconseguit aquesta elevada productivitat política sense decaure en la seva lluita per conquistar el nombre més gran de dones possible. Tampoc no podem dir que no en teníem precedents, perquè *Three Kings* (Tres reis) continua essent la millor i més demolidora pel·lícula sobre la guerra d'Iraq, un exemple del cine sense concessions.

La integritat periodística és un desideràtum tan difícil d'aconseguir com la virtut política, per la qual cosa la dignitat d'Edward R. Murrow en *Good Night, and Good Luck* suposa una brisa refrescant. Per als profans, té l'avantatge de demostrar que la lluita de l'*anchorman*—conductor d'un telenotícies de màxima audiència— contra el senador McCarthy és només una miqueta més intensa que la pugna que manté contra els timorats caps de la seva cadena, la CBS. És innecessari afegir que Clooney llança un missatge als informadors actuals, i recorre al precedent històric per retreure'ls la seva falta de combativitat. La paradoxa

consisteix a recórrer a una estrella indiscutible del món de la imatge per reivindicar, en canvi, la supremacia del debat d'idees. Per no parlar de l'èxit aconseguit en la indústria dels somnis. No és gens estrany que els adeptes al cine polític clàssic se sentin perplexos davant el dilema de gaudir de productes tan sectorials en el multiplex de les crispates.

Amb algun gir en el guió, el delator Frank Capra podria haver dirigit *Good Night, and Good Luck*, per la qual cosa podem parlar d'un cine polític que poden assimilar àmplies capes de la població. Aquests atenuants no es presenten en *Syriana*, en què l'obesitat de Clooney serveix per anotar que aquí no s'aplica cap de les regles del Hollywood conservador. La descripció de l'Orient Mitjà com un Oest Llunyà, on l'or és petroli, deixa petites les ambigüitats de *Munich*, i cap periodista de la CBS s'atreviria a introduir un micròfon en aquest niu d'escurçons. Basat en les memòries d'un agent de la CIA, duu al límit el concepte d'intel·ligibilitat. *Syriana*, escrita pel mateix guionista de *Traffic*—una de les pel·lícules amb més bona cal·ligrafia de tots els temps—,

marca probablement la frontera del nou radicalisme *made in Hollywood*. Tim Robbins o Sean Penn han d'estar gelosos del protagonisme adquirit pel seu col·lega, que ha fet *sexy* la protesta cinematogràfica. No obstant això, l'allau de cine polític té derivacions més discutides. Encara ressonen els esbrons que va rebre a la Berlinale la pel·lícula *V*, inicial de la paraula *Vendetta* que titula un dels còmics més egregis de la història gràfica. Les interpretacions han estat contradictòries. Per alguns, som davant una defensa injustificable del terrorisme. En altres tribunes se l'ha exalçada com una denúncia clarivident dels falsos arguments que va utilitzar Bush per enviar Occident a una guerra. El fotograma en què *V* esgarra un cartell que promociona un futur govern feixista a Gran Bretanya constitueix una exageració amb sentit de l'oportunitat. Aquí hi ha la bateria de lleis promocionades per Blair per retallar les llibertats sota l'escut del terror islamista. Estam tan letàrgics davant el retrocés en els drets ciutadans, que fins i tot campions de la frivolitat com Clooney han hagut de conjurar-se per despertar-nos.

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____ núm. _____ pis _____

Codi postal _____ població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

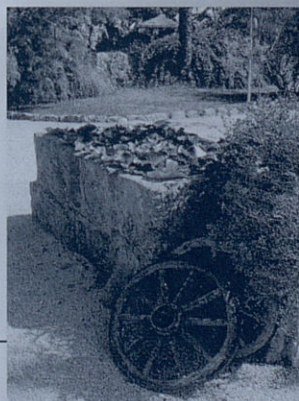
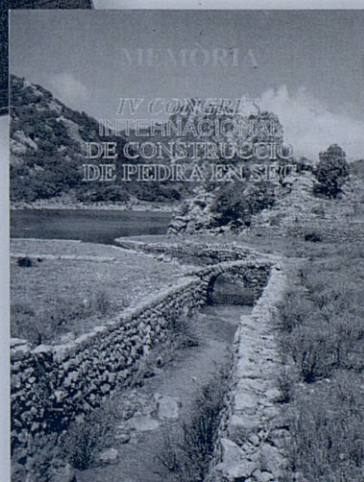
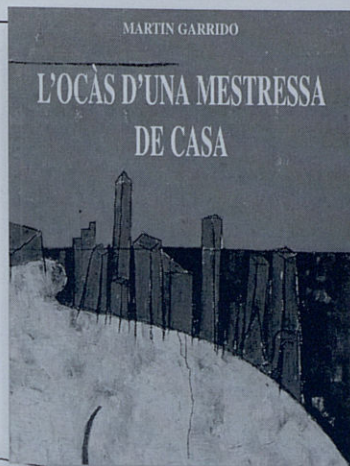
Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/oficina _____

DC _____ cte./lta. núm. _____

20 • OFERTA ESPECIAL
per als socis de l'Obra Cultural Balear

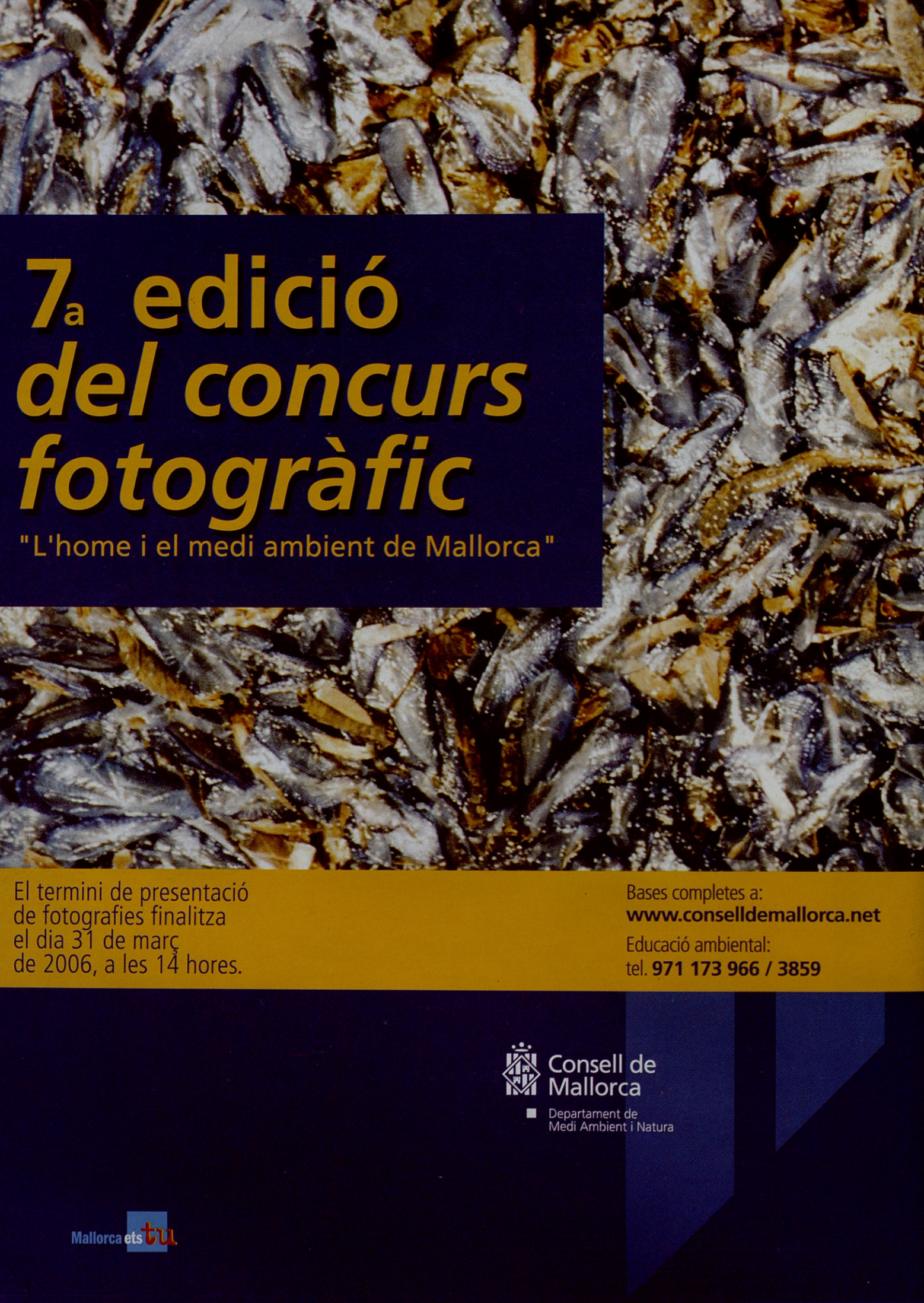

Folletos color
Edició de Llibres i Revistes
Impresos en general
Posters Color

XiSCO
 arts
 gràfiques

C/. Del Baix Riera 1 - a - Palma
Tel. / Fax: 971 47 57 54

7ª edició *del concurs fotogràfic*

"L'home i el medi ambient de Mallorca"

El termini de presentació
de fotografies finalitza
el dia 31 de març
de 2006, a les 14 hores.

Bases completes a:
www.conselldemallorca.net

Educació ambiental:
tel. 971 173 966 / 3859

Consell de
Mallorca

■ Departament de
Medi Ambient i Natura